

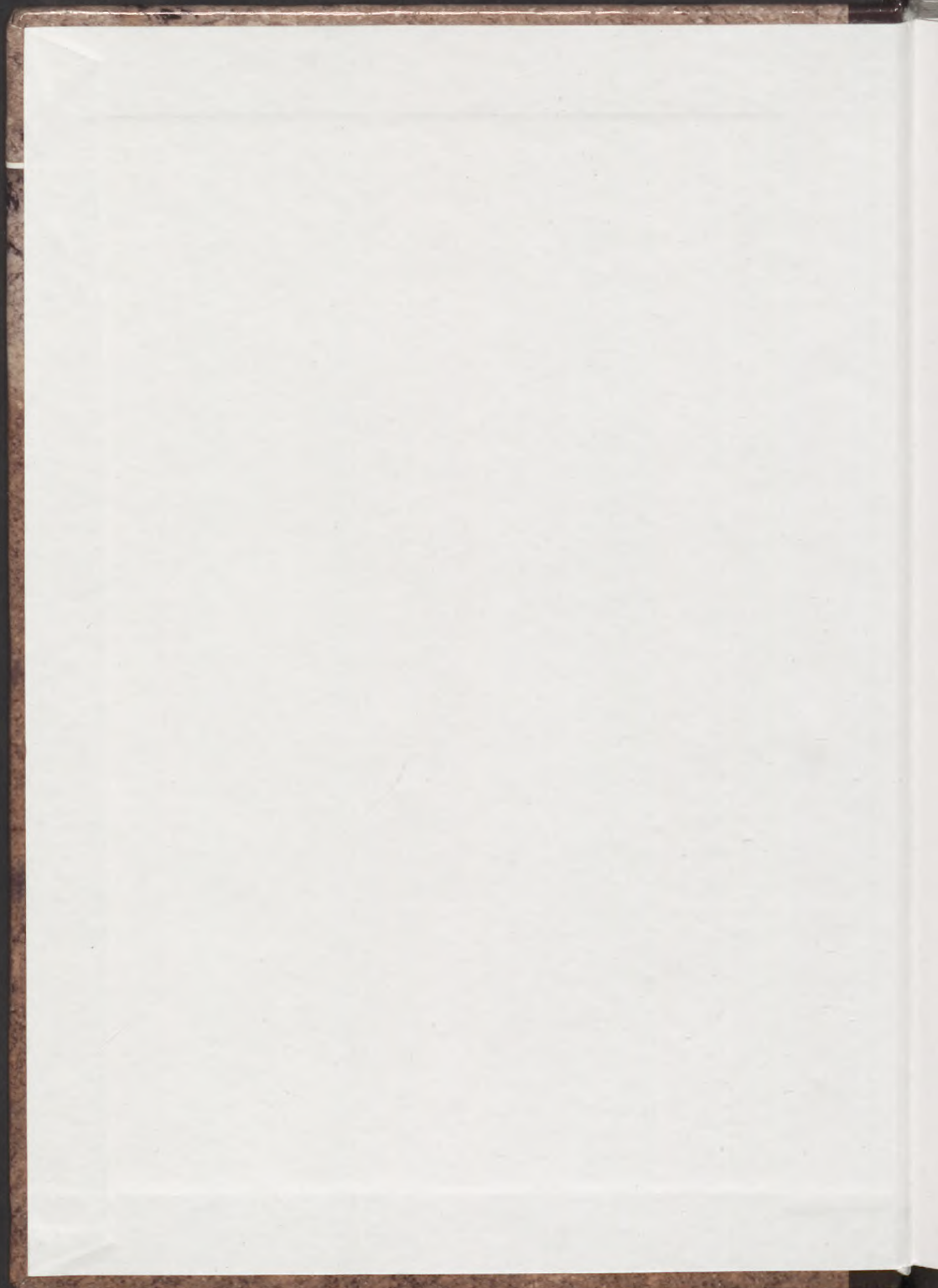
MB
183.873

Oláh János

POR
ÉS
HAMU

MAGYAR
NAPLÓ

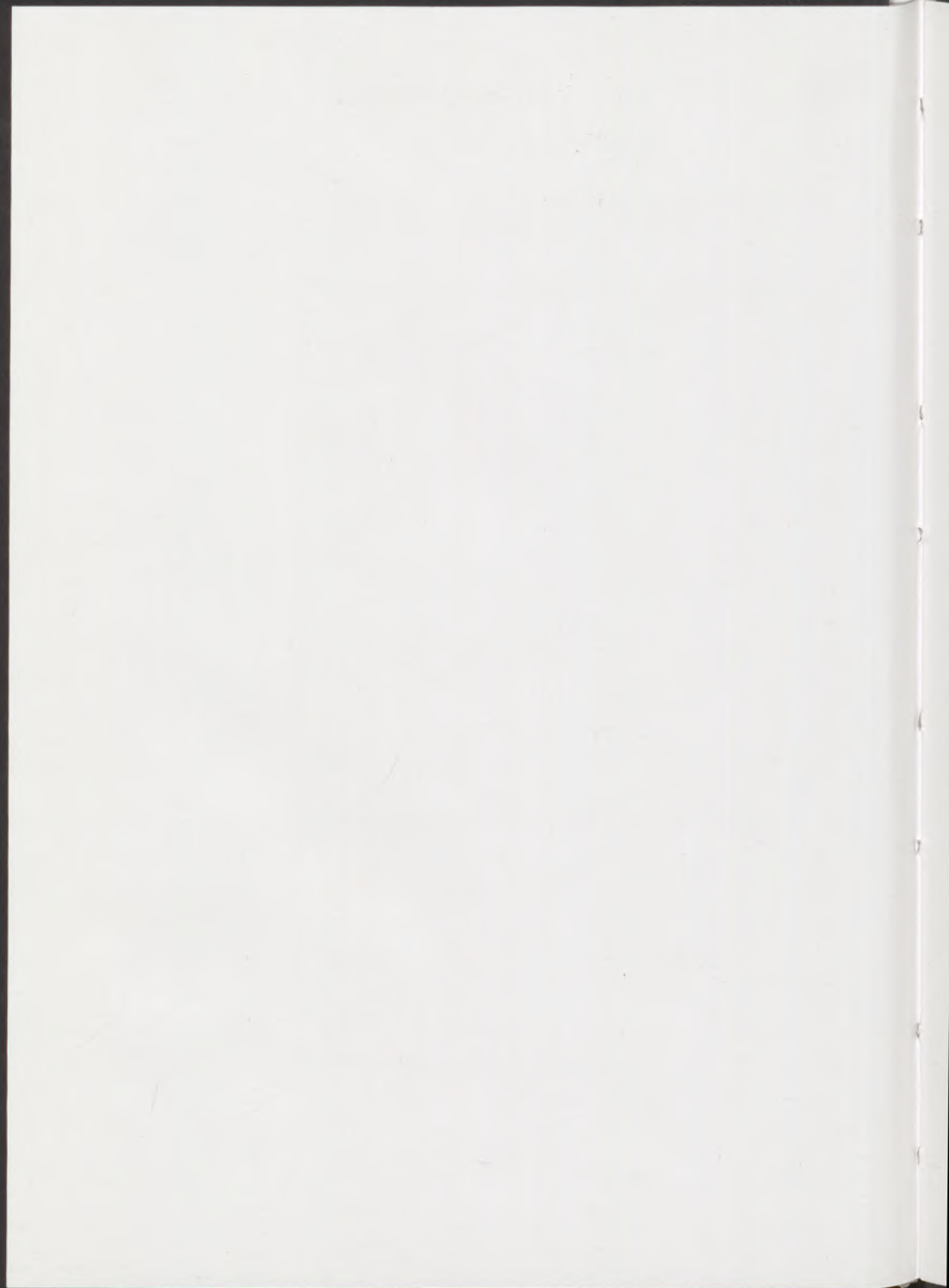

Oláh János
Por és hamu

OLÁH JÁNOS

Por és hamu

versek
1991 – 2002

**MAGYAR
NAPLO**
Budapest

A könyv megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alapprogram
támogatta

ISBN 963 862740 9

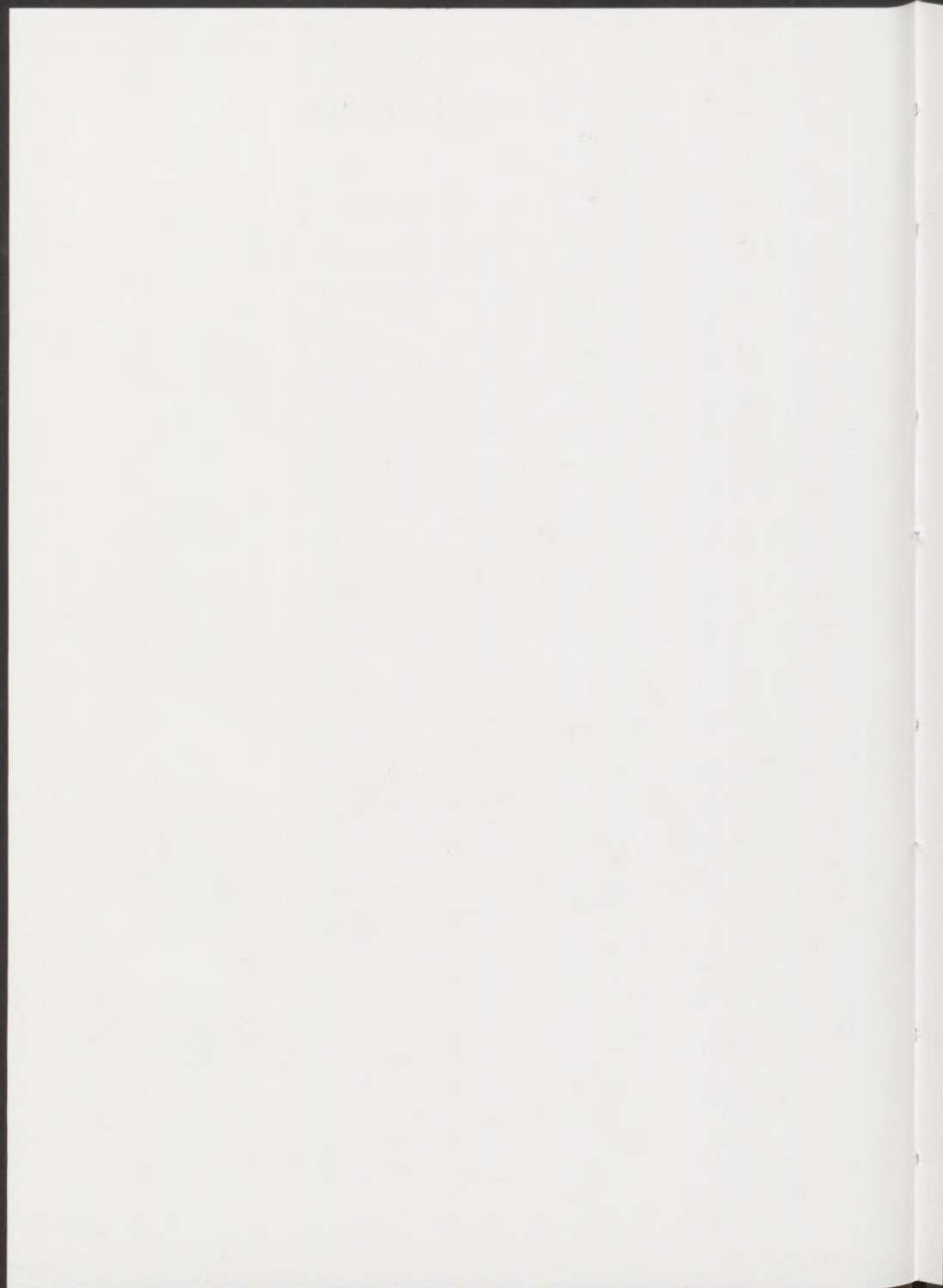
MB 183. 873

© Oláh János, 2002
© Magyar Napló, 2002

2002

KAGYLÓMÉLY

Ébredés

Valami szembe fut veled. Arcodba karmol, de a karmok nem érnek el. Szétnyílnak feketén a kék háttér előtt. Közelednek vagy távolodnak, ekkor már nem tudod. Szeretnél dönteni, de hát a döntés joga nem téged illet.

A kapkodás fölemelt lánc. A láncszemek helyén kirajzolódnak a mozdulatok. A havas, jeges út emelkedőin ottfelejtett léptek kalapácsütései konganak. Ez a kalapács aztán szép lassan birtokba vesz mindent, szétzúzza az eddig érinthetetlennek vélt messzeséget.

Óracsörgés. Víz csobog a levert zománcú lavór fölött. Kossuth Lajos kék patinájú szobra a kisvárosi főtér téli, ágbogas parkjában, mögötte a törvénykezés épületének nehéz, ánizsillatú tölgykapuja. Autóbusz. Vezényszavak. Itt már minden világosan elválík egymástól. Annyira egyszerűnek hazudja magát, amilyen nem lehet.

Késő napraforgó

Miért ilyen jelentéktelen
apróságok ötlenek a szemembe,
mint ott a szentiványi vegyesbolt előtt
az az elárvult, késő napraforgó,
amely úgy fordult a poros, augusztusi napba,
mint aki végleg, mindennel leszámolt,
tudja, fonnyadt szirma majd meddőn hullik el,
sietve, még mielőtt magvai megérnek.

Jobb, ha nem babrálok tovább
e Tompa-féle, ósdi allegóriával,
megállok inkább, és magamba nézek,
a sok fennhéjázó, gőgös lenézést megfogadva
félreállok, nem várom meg,
hogy a garázda idő tegyen helyemre,
köpjön ki,
s mint részeg kocsmatöltelék a csikket
nyálával megbélyegezve taposson el.

Nem jókor,
nem jó helyen,
nem jó földbe, tudom.

De hát akkor
miért nem adom föl,
miért próbálok
virágot bontani,
mindegy, porosát, fonnyadtat,
mindegy, hogy a pusztulás elébe?

Mint belső órája azt a napraforgót,
engem is ugyanolyan értelmetlen elszánás éltet.

Az új virágzás, az új élet kegyeltjei
még jó, hogyha csak kinevetnek érte,
s kannibál étvágyukat elcsitítva
beérik pusztá megvetéssel.

Orvostól orvosig

Évekig kerülgettem a kórházakat,
hányódtam orvostól orvosig.
Egyik éjszaka, nem várt fordulat volt ez is,
a baleseti sebészeten kötöttem ki
roncsolt bokák, levágott kisujjak között.
Három köpcös sintér, mit tagadjam,
egyikük jó barátom, tanácskozott fölöttem.
Önelégülten csavargatták a lábamat.
– A térd csontszilánkokkal van tele,
operálni kell – hümmögtek lelkesen.
– Most azonnal hozzáfogunk – határozták el.
A pizsamámért szöktem haza.
Mint a kobra lesett rám
a konyhaszögletből a kloroformszag.
A lámpa körül bárgyú szikék
darázsdongása körözött.
– Nincs menekvés – suttozták üdvözülten.
Ritka volt a remény akkoriban
s veszélyes, mint a kábítószer.
Te zsongítottál el vele.
S én, mint egy szabadsághős, lábra álltam.
Néhány nem várt találkozás,
elkapott tekintet azért sejtette velem,
a morózus boncnok nem tett le szándékáról,
segédei itt ólálkodnak körülöttünk
azóta is.

Csapda

Amikor találkoztunk,
eleinte semmire se gondoltam,
pedig már akkor ott lapult bennem
az a régi mulasztás,
ezért köszöntem
olyan sietős előzékenységgel,
és álltam zavartan odább.
Most, így utólag vizsgálva,
könnyű fölismernem magamon
a mások arcáról jól ismert
és megutált fintort,
ami a mulasztást az udvariasság
sietős mosolyának mázával leplezi,
s a feledést próbálja
űrügyül ismerni el.
Eddig azt hittem,
mindez csak a nagy emberek sajátja.
Most kezdem belátni
nem kevés szégyenkezéssel,
mindenkié, akitől várnak valamit,
s nem tud e várakozásnak megfelelni,
tehát az enyém is.
Mint este a melegvízbe, úgy merülünk bele,
mindnyájan másként,
de ugyanabba a hazugságba.

Lehet élni így is?

Lehet így is élni, ezzel a nevetséges balsorssal a nyakamban,
amelynek én voltam s vagyok a kovácsa?

Kérdés, amire akaratom ellenére keresem a választ,
csupán azzal, hogy élek, pedig tudom, értelmetlen minden
fáradozás.

Ezt szánta nekem ez a keserű haza, amiért ragaszkodtam hozzá.
Talán mindegy is most már, elvakult hittel vagy gyarló
gyöngeségből.

Minden túlhajtott ragaszkodás jutalma ez? A tanulság nélkül
lappangó valóba ne láss bele önfelmentő sejtelmeket!
A sorsomat, lehet büntetésül, megérdemeltem, de ettől még
nem könnyebb elviselnem, mintha érdemtelen jutottam volna
hozzá.

Gyakorlott mozdulattal törölöm le arcomról a zsíros-gőgös
győztesek köpését. Újabban észrevettem azt is,
milyen viszolyogva húzódik el tőlem, aki valamit ad magára.
Az általad biztosított szerény jólét álarcát feszengve,
szégyentől fuldokolva viselem. Akár a lepra süt belőlem
a száműzöttek hánytató szaga. De a gyermekeim nem
tehetnek róla.

Istenem, akiben szégyenlősen, de mégiscsak hiszek,
legalább őket kíméld a büntetéstől. Kérésemet, beismerem,
önzés diktálja most is, azt szeretném, pillantásukat,
ha megérjük, öreg koromban se kelljen majd kerülnöm.
Mindez ott nyilallt belém, a csarnok menti szeméttárolónál,
munkából jövet, könyöknýújtásnyira néhány rohadt krumplit
válogató öregtől, miközben irigykedve néztem őket,
arcukon a felhőtlenül felszökő mosolyt, amikor
egy-egy ép szemre rátaláltak. Kedvem lett volna közéjük állni
zúgolódás nélkül olyannak fogadni el magamat, amilyen vagyok.

Szabadság

Saláta tankönyvek lapjai közt raboskodott
szeptembertől júniusig
Sztálin és Rákosi idézetekbe zárva.
Mindenki róla beszélt, de nekem fogalmam se volt, ki az,
s végképp nem tudtam, minek nevezzem,
ha egyszer – fennállt a veszélye ennek is –
valóban szólnom kell majd hozzá.
Széltében-hosszában hangoztatott
nevét – mert mit jelent az, hogy szabadság? –
túlontúl frivolnak találtam.
Ki is lehet voltaképp ő?
A választ kénytelen voltam teljes egészében
a képzeletre bízni.
A nyár lehet, gondoltam, amely
fölsebzí talpamat,
az izzó tarló,
a vadvízi cikázás a csíkot rejtő
kardélú sás között a fűzkosárral,
a föld, a víz, a Nap talánya,
a szemem láttára meggyalázott asszonyok,
dicséret és fenyítés kagyló-mély börtöne,
minden,
amit gyerekeit sirató gyűrött-öreg arcként
a föld kivallott,
és az olajos tankok lánctalpnyoma
örvénylő zokogássá rántott össze,
igen, az elhasznált sátorponyva-ég,
amit kés hasít fel,
a golyópergette vakolat sava,
amikor a szemedbe verődik,
és mindent, mindent kiolt.

A védtelen torkát

A védtelen torkát gyorsan átharapni,
ha segíteni – megpróbáltad – végképp nem lehet,
még mindig az a jobb. Te tudtad ezt, csak én nem.
Azt hittem, van menekvés a medvebúzás,
émelygő veremből, ezért tűrtem el
az éjszakai disznó telefonokat,
amiket a feleségem fülébe suttogtál,
s a barátságos nappali mosolyt. Vérforraló
tapintat rabja lettem.
Azt hittem,
mindez következmények nélkül múlhat el.
Egy árnyék jár azóta itt e házban, él e földön.
Nem sejtí, amitől retteg, már megtörtént vele.

Zsákmány

Az egész család a nyomában loholt,
papa, mama s leghátul a gyerek.
Ő azonban – szájában egy parfümös, ölbeli macskával,
amit a TV elől, a plüssfotelből ragadott el –
egérutat nyert.
A zsákmány gerincét hidegvérrel roppantotta el,
s a dögöt a lábam elé tette.
Dicséretet várva
büszke kutyaörömmel pislogott rám.
Megütöttem.
Keserűen, gyűlölködve osontunk haza,
de azért egymás mellett.
Később visszalopóztam a tetthelyre,
amelyet a károsult család
már birtokába vett.
A gyerek véres kedvencét sírva kapta ölbe,
a mama sopánkodva a kezét tördelte,
az apa szeme tehetetlen dühtől parázslott.
Nem léptem elő.
Próbáltam legyűzni magamban az érzést,
a győzelem büszkeséggel töltött el mégis.

Horoszkóp

Elandalodó kések horoszkópja:
a hibás élezés csorbái kárörvendően vicsorogtak.
A lehető legtöbb fájdalommal metszették el...
na nem mindjárt a torkodat,
kezdve valahol a kisujj körme táján,
vagy kontár hajvágó mesterekkel,
de mindenképpen a gyerekkorban,
amikor az életlen szerszámok csapdájába esett önérzet
képtelen tiltakozni.
Később se akadtál soha
marcona, sebhelyes arcú fogdmegekre.
Kifogástalan, művel úriember volt valahány,
már-már perverzen előzékenyek.
Sose tudtad meg, melyik, melyik barátodban rejtőzött éppen.
Végül megadtad magadat nekik,
nem harcoltál tovább, beláttad, nincs esély.
És akkor, minden figyelmeztetés és magyarázat nélkül,
mégsem valószínű, hogy véletlenül,
egyszerre nyomuk veszett.
Mintha újabb, rafinált fogás lett volna ez is,
amit azért találtak ki,
hogy önkéntelenül visszavárjad őket.

Zsibvásár

Egy Péntek Imre motívumra

Álmatag kakukkos órák, üzekedő drótbábúk
társaságában lelem meg
a diktátor arcú matrjoska babákat.
Kibontom a sort az utolsó,
mustármag-sűrű gnómig. Rátalálok a fagörcs-kemény,
tovább már nem osztható, kecskeszakállas ősmítoszra.
A fáraó-egykedvű arc tompa méltósága
nem jelzi, mennyi nemes ábránd
lappangott, semmisült meg színe előtt, színe alatt
a milliók életét kioltó
falánk szertartások nyomán.
– Külön-külön nem eladók – mondja az árus.
Készségesen elfogadom a feltevést:
így értékes együtt az egész.
Próbálom összerakni
a zománcszínből irizáló fafejek rendszerét.
Ide szorultak volna hát a rettegett zsarnokok,
e hétvégi vásár kacatjai közé?
Hitetlenkedve forgatom a kezemben,
aztán, mint aki parázsba kapott, sietve ejtem
a repecskes pultra vissza őket.
Hiába próbálom játéknak álcázni
e múltat perlő, meddő szenvedélyt,
minden a húsomba vág, az is, hogy tetten érem magam.

Levélszekrény

Vásároltál egy napszemüveget,
és elutaztál.
Fárasztó mesterséget űzöl,
folyton utaznod kell.
Azóta a levélszekrényben élek.
Elég sötét van itt.

Az öregség

nem úgy tör rád, nehogy azt hidd,
mint a vihar,
s nem úgy csap beléd, mint villám.
Észrevétlenül, hosszan barátkozik veled,
jóakaródnak mutatja magát,
belátást, bölcsességet mímelve udvarol körül,
de el ne hidd egyetlen szavát se,
buja és hazug lepketánca
ifjúi önbecsülésed hernyórágta sebeit
nem gyógyítja be, csupán elfödi.
Most, hogy mindezt tudom,
szeretném elhessegetni magamtól,
szeretnék hátat fordítani neki,
hagynám faképnél,
de hiába,
gúnyos nevetése a bőrömön habzik,
a csontomba nyilall,
átmossa agyvelőm.
Bármilyen kínos, bármilyen megalázó,
el kell ismernem, ő is én vagyok.

ELTÖRÖTT VONÓK

Rejtvény

Néha, egy-egy percre
ha megállsz az üres,
ózonpezsgésig nyíló tereken,
ínyedet lopott boldogság íze sérti.
Napsütés éhe vonja be
hamis mázzal az időt.
Füstölgő koponyájú házak,
elszenesedett fák,
tankok roncsai,
múmiává égett katonák várakoznak
a júdáscsókkal lepecsételt
felejtés vitrinében.
Baljós menlevél a hallgatásod.
Valaki kettétépi ezt is.
Fogalmad sincs,
apád, vagy gyilkosod.

Kibúvó

Kibúvót, külön sorsot a sorsod ellen,
gondolataidat, érzékeidet megtagadva
hiába keresel,
hajszálaidat, árnyékokat is hátrahagyva
hiába menekülsz,
osonsz lapulva, mint a tolvaj,
úgyis rád köszön valaki.
Nem érted egyetlen szavát sem,
a sajátjaid meg, mint gazdátlan pingponglabdák
gurulnak szerteszét.
Megszorult orvgazda a zsákmányt,
szeretted volna lopva szórni szét,
hátra se nézve hagyni el őket.
Már az sem zavar, hogy lebuktál.
Megkönnyebbülten szeded tovább a lábadat,
mintha sikerült volna
egérutat nyerned.
Sarkad szaporán veri az utcakövet,
de hangot... hangot nem ad.

Karácsonyi csengő

Nem próbálom elhárítani
magamtól ezt a várost,
de nem próbálom megérteni se.
Az elcsitult fegyverropogást
sínek lüktetik vissza-vissza.
Az éjszakai villamos
döcögve rángat,
mint karácsonyi csengő nyelvét
az elfojtott öröm.
A lakótelep ablakai mögött
ijedt kamaszként
ugrál a gyertya lángja.

Vásznak a szélben

Reménytelen halántékkal
október ablakának dőlök.
Üvegen át sugárzik
az elgyöngülő napsütés öle.
Keresgélem,
a halszálla-kusza érzékelés
mit veszít el,
mire talál rá,
milyen térérzet távlatába száműz?
Ami egykor mindennél fontosabb volt,
amire az életemet tettem,
amit gyűöltem és szerettem,
azt most már
le se nézi, kétségbe se vonja
e kusza, szenvedély utáni kor.
Lüktető
orvos-keze a pulzusomra téved,
mintha beteg volnék, úgy csitít.
Véletlen volt,
mondja tűnődve,
véletlen minden út, amit bejártál,
és véletlen az is, amit nem járhatsz be most már soha.

Idő-minta

Mint fényképezőgép, kattan az űr:
a hajdan égbe szökkent fal ma rom,
földhöz tapad, akár az alkalom,
kő, cserép álmos repkénybe merül,
az ég unottan forgó kék malom,
zúgása karmolássza ablakom,
mikor azt hinném, messzire kerül,
akkor ölel át vak-véletlenül,
álnok szúnyogdongását hallgatom,
hangyaként mászik föl a lábamon,
ha tiltakoznék türelmetlenül,
vissza érveim száz vádként kapom.
Csalás kábítja érzékeimet,
hogy ne hihessek többé senkinek.

Szabad a vásár

Kilenc torzó

1

Még mielőtt meglátna valaki,
sebészkés fut a bordák kapujáig,
megremegnek a vén Föld vállai,
és mellemben a rádium sugárzik.

Édes közönyt dajkál a naplemente,
kék pillangók lepik el hátamat,
szíve szerint ki szemembe nevetne
most inkább saját nyelvébe harap.

2

Én jövök hozzád, nézd, a hóvirágos
üvegerdőt rágom át hirtelen,
kopogtatok ablakodon, az álmos
elmúlás gyíkja lüktet mellemen.

Egy pillantás a mongúz-szemű napba,
s mint gyilkos tű hatol át bőrömmön
az elvakultság túlérett divatja,
és megfertőz a túlérett öröm.

3

A szó elszáll, a repedt sarkú árnyak
nyomában bandukolnak szemlesütve.
Az arctalanság nyugalma vágynak
és lerogyni a sárga, puha földre.

Gonosz ölebek, mind pórázra fogva,
a lépcső alján szédülten ugatnak.
Halkuló lépted talán kikopogja,
e tüdőbajos alkony mit akarhat.

4

Csalódott zavarukban
a kurta lobogók
megérintik a szelet,
mint eltörött vonók.

A hang, amit keresnek
az ünnepek mögött,
mint a fegyverropogás,
rég derékba törött.

5

Parázna szavak ögyelegnek benned,
semmit se értesz többé nélkülük.
Mit fölزابáltak, azt kéne megenned,
hányingerlő nyugalmuk torkon üt.

Sose tudod meg, mit takar az arcuk,
táncuk miféle városszéli swing,
neked a csont, mit eldobáltak, azt jut,
s mit átizzadtak, az a szennyes ing.

6

Az erkölcs cérnája elszakadt,
hideg sikoltás járja át az erdőt,
a vérnyomra rémült álarc tapad,
fülünkbe zúgnak mind a sánta csengők.

A menekvés pórázán más csahol,
az agárbordákon más remény dobog.
A vadászat véget ért valahol,
de lesben állnak még a gyilkosok.

7

Szabad a vásár. Ez a hiány völgye.
Tépd ki veszteglő lépteid belőle!
Tépd ki akkor is, ha itt kell maradnod,
mint üres pusztát bezengő harangok!

Mindegy, ki voltál, mit akartál,
veszteséged múlóbb a pillanatnál.
Hunyd be szemed! A játszmát rég feladtad.
Vesd hátadat a sárga ölü Napnak.

8

Ami kétségbe ejtett, elvirágzik.
Patanyomokba horpadt hómezők
vezetnek haza, egy idegen házig.
A lompos kutya farkán úri gög.

Ne kérdezősködj! Másé most a korbács,
a méhes ölen más medve telet.
Bömbölése kazalba fulladt kartács,
éhsége kútba csobbantott veder.

9

Vége a mesének. Kik osztóznak a kincsen?
Lyukas vödrök, lavinagyors lovak...
Akasztott macska hintáz a kilincsen,
kopogás perforálja álmodat.

Mint konzervdoboz zörög a sötétben
a nyegle gőggel eldobott öröm.
Nem ébredek föl most már csak azért sem,
fejem hiába ugrál a kövön.

Káprázat

A csapott vállú patkószögek között
a vérmérgezés
gyerekkort idéző
csökönyös fantomképei
járják bakugró táncukat,
kézen fogva rángatnak
a bevetülő fény keresztútján,
mintha tudnák, hogy hova.

Búvópatak

Mikor egy percre hátat fordítottam,
és beleláttam titkos terveikbe,
majd felröhögtem léha zavaromban,
tudás rozsdája pergett a kezemre.

A láthatatlan fényű formalinban
mint preparátum lebegett a lelkem,
és görbe dögszag pálinkáját ittam,
szerelmesen puffadt siklót öleltem.

Búvópatakaként most kifut egészen
szín, illat, íz mohó érzékeimből,
de bevallani nem akarom mégsem,
hát a hazugság álarcát felöltöm.

Száz régi tévút kipróbált receptje
vad mérgek ízét keseríti számban.
Nem ismerem, hiába néz szemembe
a doktor úr, hiába méri lázam.

Minden tudást kitöröltem magamból,
üres vagyok, mint a fekete tábla
a diák előtt, ki semmire sem gondol,
és ez szédíti a biztos bukásba.

Orvosságos üvegek között

Homályos útvesztőben,
pókhálós padlás-zugokban kutatsz
orvosságos üvegek között.
Szeretnéd elhagyni, mielőtt végleg rabja lennél,
a pici fiolákba száradt torokfű-párlatok mákonyát,
de nem hagyod. Mi értelme volna új napba nézni,
amíg igazán a régít se láttad?
Kábultan bámulod a hatszögletű nyár
lépesméz-lobbanását,
s nem vetsz számot kockázatával.

Megpróbálsz

Megpróbálsz rövidre zárni a pillanatot,
de kialszik anélkül is.
Se sötétség,
se vakító fény
nem szennyezi érzékeid.
Belelátsz, akár egy sebész,
a semmi fölmetezett hasába.
Lehangoló,
mint minden szakértelem.
Derékba tört hányinger csöndje.
Az egyszer már letörölt szájszag
vértől szennyes újra.
Csupán a figyelem alszik meg.
Visszavarni a pillanatot, ere vársz,
becsukni a szádat,
betapasztani a füledet!
Mennyi minden átrágja magát az időn,
és nem enyészik el, amikorra várnánk,
mással meg jóval korábban megesik ugyanez.
Ami ellened létezik, általad.
Nem ölt alakot, ott gubbaszt
az álmatlanság papírkosarában.
El kéne búcsúznom végre,
csak az zavar, nem tudom,
kipusztult masztodron
vagy ébredő vírus vagyok.
Tanácstalanul álldogálok a lépcsőházban,
mint egy szegényházi alkalmazott.
A kezemben horpadt bőrönd.
És senki sem kérdezi tőlem,
indulni készülök,
vagy most érkeztem éppen.

Semmi vérfolt

Öles köveken
botladozik a tenger
félelmetes-szánalmas öregen.
Felágaskodik, elbukik,
de semmi vérfolt
a mellét fodrozó fehér szőrzeten.

CÉLGÖMB

Hajlított láng

Két érintés inog,
mint vízhordó rúd a vállamon.
Gyertyánsuhángból hasadt íj,
hajolja meg,
lődd ki a porból árnyamat,
de el ne vétsd az óriás mágnes-nap hasát,
e tétova, menekülő vadat.

Amikor a vércse lecsap

Miféle álomföldön születél?
Tükörég rezgő csöndje alatt?
Forgósél tornyában,
fulladásig megalázva?
Szárnyszegett madarak birodalmában,
ahol senki nem köthet ki soha?
Keringő varjak szédületében
a zsendülő vetés fölött?
Vagy amikor a vércse lecsap?
Pocokvinnyogástól porzó
szántás ölében?

A bagoly álma

A bagoly álma,
a kutya ébredése
ott tükröződik,
ahol nem vagyok.

Mint elhajított
lándzsák a homokban,
fél térden állnak
a zarándokok.

Kómába dermedt
borosüveg szemmel
bámulják bambán
a fehér napot.

Vakság türelme
süt a ragyogásból,
mit megtaláltam,
és most elhagyok.

Te vagy

A kutyaugatástól
fuldokló völgy foglyul ejt.
Imbolygó szánon keringsz
szédülve le a mélybe.
A villogó talpak fölszikkáznak
a viadukban.
Egy hirtelen kanyar,
mint parittyá a követ,
messzire röpít.
A nehéz vonzástól elbutulva
azt álmodod,
az áldozat te vagy.

Égtől égig

A fekete gólya, a szürke gém,
a halászó rétisas
és mind, mind az áldozataik,
a vadkacsa, a fürge keszeg,
a léha ponty, a mord rák,
a régi, ritka csík,
a gyerekkor vadvízi világa
föltámadt, visszajött.
A morgó baglyok újra
szőrlabdát böfögnek
az egér-ürületől kásás déli porba,
majd békés emésztésüket odahagyva
ijedten csaponganak
a magtár korlátolt univerzumában,
a gerendák szövedéke között,
pedig most már nem kergetem őket.
Világuk részeként bolyongok
égtől égig,
víztől vízig,
földtől földig,
amíg vagyok.

Kés a földben

Átharapni a béka torkát,
szarvasbogár csápja közé dugni a nyelvedet,
nekivágni az áradó Nagy-Dunának,
Harasztlig vitorlázni a korcsolyán,
és széllal szemben térni vissza,
ez volt a hősiesség.

A tökmagszagú, zsúfolt moziban
a kaucsukművésznl bokáját bámulni elmerülten,
a misén lúdtollpuskából
búzával köpködni az ájtatos Dudás Erzsit,
ez volt a szerelem.

Minden a világon
szégyenletesen egyszerűnek látszott.
A fegyverek célgömbjén hintázó déli csöndből
klottgatyámat letolva
meztelen seggemet mutattam
az átzúgó expressz kíváncsi ablakainak.
Fuldokolva buktam a víz alá
az iszapban bujkáló rákokért,
zsákmányomat gögösen emeltem
fejem fölé, a nyári égbe.

Verébtojást vágtam a falhoz,
csipasz galambot
írmaggal és vérrel gyalázva meg
saját árnyékom gyűrött bársonyát.
Elcsukó kéz, törődött térd,
éreztem, innen már nincs tovább.

Nagyapa
München, London, New York
tilos szirénszavát szemezte
a recsegő rádióból.

A sötétség a hátam mögött
terpeszkedő tükörbe csapódott,
mint az iskola udvarán
országgrabló játékok kése a földbe.

Menedék

Nagymama szekrénye
úgy lüktetett körülöttem,
mint a fekete égbolt.
Nem volt más menedékem,
csak ez a citerazenéből párolt percegés.
Becsuktam a szemem,
de a lángcsákós, hiúzfogú pofa
köröttem ugrált akkor is.
Jobban féltem tőle,
mint a szenes embertől,
a veszett kutyától,
a sintértől, a lórúgástól.
Este a mellemre feküdt,
veres ülepét az arcomba nyomta,
markának tűzágú kalitkája
a mellkasomra zárult.
Azt hittem,
többé nem ébredek föl.
Óvatosan kóstolgattam a távolodást,
mint foghúzás után a fájdalom.

Molnár-sziget

Ott alszom most
félálom partszegélyén,
ahol csicsóka nő,
vadmurom illatában,
bűrök rejtette vermek odva mélyin,
beléndek mérgiben,
és nem találom párját
a porló pillanatnak,
amely a moccanatlan idő
sziklájából kiperdült.
Ide-oda csapódom
a rücskös szigeten
pitypang bolyhaként
a nyárfabokrokat
tépázó szélfúvásban.
A horzsolt sebekből
szivárgó vér íze
lehűti nyelvemet.
A déli erdő csendjét,
mint befűzendő cérnávéget,
ujjam között morzsolgatom.
Száz év ráncolta
vén könnyel bandzsít
elém a rozsdás tű foka.

Mélyedések

A nyüsztíve reszkető mezőn,
a poros délutánban
az akáclombokig lecsüngő,
nagy-hasú nap alatt
a mélyedéseket kerestem,
mint a víz.

Pézsmaillatú pucok-lyukakkal
néztem farkasszemet.

A csöndtől sipító járatokból lopakvó
rémület rejtett lábnyomát
próbáltam megkeresni.

Hiába. Nem találtam,
pedig ott lapult előttem
– bélyeget sütvé, a felejtés porába –,
mint leejtett, izzó vasdarab.

Zsögödi tájkép

Sárgán, buggyborogva fakad fel
a hegy súlyától a pezsgő ölü gyógyvíz
a völgytorokban.
Úgy merülsz el benne,
akár a gyerekkézből kihulló kavics.
Lehunyt szemhéjad mögött
horpadt bendőjű kecskenyájak
lusta örvénye hallgatózik.
A vonzás fájdalmát lemondás csillapítja.
Millió tűszúrás varrja át bőrödet.

Háttal a falnak

Falnak döntöm a hátamat.
A meszelés szemcséi
a bőrömbbe nyomódnak az ing vásznán
s a több száz éven át is.
Az étertől bódult,
rovartűvel átszúrt délutánban
úgy múlik el az élet,
mint aszpirintől a nátha.

MEGKERGÜLT IRÁNYTŰ

Amíg csak élsz

Amit a mindenható elvesz tőled,
az is ajándék,
s amit meghagy, az is.
Kezedből nem röppen föl
az agyaggalamb, visszafojtva
a röpülés láza
ott lüktet, amíg csak élsz,
az ujjbegyedben.

Psalmus

A bordó földeket,
az égetett siena fényét és a zöldet,
a csöndben sarjadó vetést, a hangokat,
a lombszűrte fény öntelt illúzióját,
a bomlott ifjúság zuhatag-nevetését
ha elveszed, hát vedd csak el,
hisz mindez nem enyém,
s tán nem volt sohasem,
csak kábult börtönöm ne nyisd ki!
Most érzem, mit jelentett
e zsákutca-sors, mi fájt, s hiába fájt,
amikor nem kínzol már hazug reménnyel,
a hamvába hűlő ébredést
nem színezed ígéretekkal,
sikert, pénzt, megnyugvást, lelki békét
nem kínálsz cselből se többé,
nem kínzol semmivel.

Hátad mögött

Hátad mögött a sápadt intrika
útvesztők szőtte földje.
Be kell ismerned, jól van így,
hogy rögről rögre ezt kell fölfedezned.
Most már nem érint annyira,
ha átlátsz is a szögesdrót-szitán,
ha megcsap is a bürök illata,
ha átölel a ragtapasz-lián.
A tenyeredet szögek ütik át,
az oldaladat lándzsa.
Hogyha keresztre feszítenek is,
nem történik semmi se utána.

Mindig csak kértem

Üldözött a hajsza nyugtát,
tébolyult a lelki békét,
ostoba egy morzsa tudást,
mindig csak kértem, sose adtam,
s nem fordultál el mégse tőlem.
Rossz sáfár voltam, ki a tallért
földbe ásta, elfeledte,
amikor végre adni kéne,
ujjai közt híg sár iramlík,
s szégyenében elfordul Tőled.

Találd meg!

Ahogy a patak mondja a magáét,
ne add alább te sem!
Találd meg
a kövek között az utat,
anélkül, hogy keresnéd!

Dobog a föld

Fegyverdörrenéstől
halottsápadt hajnal,
csizmacsörtetéstől
elfeketült este,
mérte ki időnket,
égig érő fának
ezer éves lombját
mind-mind földre szórta,
fehér falú falvak
lelkét lőporfüstként
szélbe lobbantotta,
szürke külvárosok
monoton morgását
semmibe morzsolta

Amit nagyapáim,
amit ükapáim,
amit szépapáim
örökök őriztek,
öt felé szabdalták,
sárba dagasztották,
ezer hazug szóval
házamat-házamat
naponta gyalázták.

Útszéli fa törzse
mögé görbedt koldus
hideg tél tükréből,
nyár forró hasából
felözönlő árnyak
ismeretlen táncát,
magam teremtettem

álmok menekültje,
idegenként néztem.

Lovamat kihúztam
békaszemű sárból,
tehetetlen testét
vérző tíz körömmel
napvilágra vontam,
nyakát megmosdattam
jobbról patakvízzel,
esdeklőn perzseltem
balról nyírfalánggal.

Támolyogva ébredt,
de amikor fölkel
a jobb orrlikából
fehér gőz sikoltott,
a bal orrlikából
fekete füst bömbölt.

Izzadt homlokomat
sörényébe fúrtam,
lázás bal orcámat
lehűteni jobbról
patakvíz fésülte
tükör-kék nyakához,
hideg veritékes
jobb arcomat balról
fölmelegíteni
nyírfaláng nyaldosta
megperzselte nyakához
csöndben lehajtottam.

Megsértett membránként
reszketett az ég fönn
kerek láthatárát

szédülés forgatta,
egy fekete felhő
szemem színe előtt,
fülem hallatára
nehéz táncba dobbant,
medve-homlokáról
veríték ütközött,
föľhabzó cseppjeit
a felejtő táncnak
fullasztó forgással
szanaszéjjel szórta,
bömbölés haragját
fogatva föľötte
zuhogó záporba
takarta a földet.

Lovamra pattantam.
Reszkető vékonyába
vágтам csontos sarkam,
de ő nem indult el
északnak se délnek,
sápadt napkeltének,
veres napnyugtának.
A törékeny égnek
szegezte homlokát,
nedves, puha orrát
ugató sötétbe
fúrta szimatolva,
meteor ércétől
megkergült iránytű,
a mágneses semmi
vákumába szédült,
huzatos lejtőjén
tollpiheként pörgött,
zuhanva kalimpált
az elkínzott tegnap
fekete gödrébe.

Délutáni alvás
unott sárkányának
ásító szájában
magam mentségére
igazolást lelni
hiába próbáltam.

Rúgkapáló létem
havas országának
huzatos csöndjében
tébláboltam nappal,
alvilági táncot
részegülten járó
kelekótya ősök
vak szédületével
viaskodtam éjjel.

Szememet behunytam,
agyam eloltottam,
pusztai bogáncsként
lovamra tapadtam,
nem akartam látni,
hallani, érezni,
nem akartam tudni,
milyen kapu fája
döndül be mögöttem,
milyen kapu érce
csendül meg előttem,
vicsorgó viharra
milyen erdő horkan,
göthös, beteg szélbe
milyen puszta ásít,
szédült utam mentén
mamutdübörgésnek
örvénylő porában
milyen sanda vadász
árnyéka lopakszik.

Nem törődtem vele,
hogy ahova léptem,
láng lobbant fel onnan,
elhagyott nyomomban
hideg gleccser nyílt.

Mikor visszanéztem,
kitárult mögöttem
a hetedik égbolt,
hét sötét nap nézett
farkasszemet másik
parázs-szemű héttel.

Elátkozott ország
láthatatlan népe
rázta a réz-csengőt,
lehelte a taplót,
útonállót mímelt
a szelíd tanító,
a kurtizán szolid,
szende, puha kedvest,
a szerető gyermek
cinikus krakélert,
az aggódó szülő
érzéketlen bírót,
hajlongó segédet
a mohó diktátor,
s jaj, a szegény szolga
újgazdag menedzsert.

Fordítva is láttam
elvonulni mindezt,
bűnné vált az erény,
az erényből bűn lett,
gonoszság a jóság,
a jóság gonoszság,

de így se békült meg
egyik a másikkal,
csak vonzotta egymást.

Szűzleány mellére
tapadt kullancs kéje,
elszakított pókszál
gégemetszett csöndje,
felhasított bendő
vörös vonaglása,
gyújtópont nélküli
százszor torzult blende
lett találkozásunk.

Mert akit kerestem,
sehol nem találtam,
híre mindig onnan
káprázott utánam,
ahol sose jártam,
hangja mindig onnan
visszhangzott előmbe,
ahol azelőtt még
sose hallgatóztam,
lézer-tekintete
süket mélyből sújtott,
vak magasból áradt,
mégis fölismerte,
megtalálta bennem,
aki sose voltam,
ki lehettem volna,
akinek végül is
lennem kellett volna.

Acélkék szemével
a kifordult égbolt,
levélzöld szemével

a morajló erdő,
fekete szemével
az ásító bánya
porszem pörgésemet
unottan követte.

Lovam sörényének
minden szála elhullt,
ökörnyálként lobbant
lenn az őszi szélbe,
izmos nyaka felhő,
köddé vált a háta,
nem szór már csillagot
meteor-patája.

Levetett nyergéből
a vakmerő vágta,
elrúgott a vén föld,
az ég kitaszított,
néma oltalommal
ejtőernyő-lomhán
álom senki-földje
ringatott magához,
ragadozó torkát
örvénylő örömmel
tátotta arcomba.

Aki egykor küldött
küldetésem titkát
nevetve feledte,
aki szavam várta,
mikor megszólalok
mintha süket volna,
csodálkozva néz rám.
Csak a zúgó semmi
fogad ismerősen
lázás, zavart álmát

álmomba keverve,
önfeladó hitét
méregpoharamba,
emlékezetembe
kerékbe tört ősök
lázasát, gögjét.

Hét eget, hét földet
én, aki bejártam,
hazatérnék végre,
de a haza hol van,
hol a ház, az erdő,
hol a föld, a régi
társak, akik vártak?
Nem vár többé senki,
lökne el a gyermek,
nyűg vagyok, az arcát
fásult unalommal
fordítja el tőlem,
de ki hátat fordít
e porig lobbanó,
végső szédületben,
bárhogy nem akarná,
ő néz velem szembe.

Csattan az ostor

Az ostor selymes sudara kinyílik,
s bögölycsípésként a szemedbe vág.
Mint fogfájós ló kipeckelt pofája,
fekete görcsben némul el a szád.

Bordal

Vállamra dől a fájdalom,
mint hogyha béna volna,
gyulladt boromat kiiszom
egy cseppig éhgyomorra,

akár a nap lélegzete,
kiszáradt folyó sodra,
meginog és térdre esik
lábam előtt a porba.

Mint bilincs fogja a kezem,
lázamat láza oltja,
s letaszít üres undora
a lejtőn tántorogva.

Megpróbáltam, de nincs erőm
megállni, visszatérni.
Pofámba röhög amikor
vizsolygásom megérti.

Borostás arca arcomat
súrolja, mint a smirgli,
dohányillatú szavait
büszkén elébem hinti.

Mert nem akarom, épp ezért
szívárogoz szava számra.
Becsap, és észre sem veszem,
hogy kiköpnék utána.

Délután

Rád csönget erőszakosan
egy kétszínű barát.
Nem engeded be. Elrohan.
Fehérre harapod a szád.

Várod a hideg délutánt,
s egy bizonytalan találka
ígéreteit rajzolod
a félálom falára.

Fölriadsz. Durván rád kiált,
arcodba csattan ökle.
Aki keresett, rád talált,
hogy bosszúját betöltse.

Ki az? Nem tudod. Válladat
megrántod, nemtörődöm
mosolyba fúrod arcodat,
és elterülsz a földön.

Zöld, kék, sárga

Mint poharat, földre verted az álmot.
A didergő íz elcsorog belőle,
meggyűlnek itt-ott zöld-kék-sárga foltjai
a léptek-koptatta kőkockák között,
a megbarnult időrepedésben.

Vonalrajz

A sűrű, gyapjas domboldal

hasára hajtom a fejem.

A lenti dobogás

fölszívódik agyamba, mint a méreg,

s minden gyanakvást kiolt.

SZÉL PÓRÁZÁN

Ágyban párnák között

Este, párnák között az ágyban
a fáradtság mérhetetlen súlya
önálló életre kelt.
Szakadozni kezdett a lepedő,
recsegve lyukadt át a matrac.
A kertbe akartam rohanni.
Ügyefogyott vánszorgás lett belőle.
A térdem remegve csuklott össze.
Hasra estem. A pázsit
gézként foszlott szét alattam.
Csak a gyökerek pókhálója tartott fenn
– hogy időt nyerjek? – egy kicsit.
Aztán hulltam, csak hulltam egyre lejjebb.
És ott, az izzó magma csöndjéhez közel,
bármennyire is nem akartam,
boldognak kellett éreznem magam.

Éjszaka kettő felé

Éjszaka kettő felé,
amikor már minden lecsillapult,
és majdnem újra kezd zsibongani,
egyszerre fölriadsz.
Behajlítod az ujjadat, bár nem akar hajolni,
kinyújtod a lábadat,
bár nem akar kinyúlni.
Próbálgatod,
mire vagy jó, jó vagy-e még valamire.
Reménykedsz, a csalódás nem végleges.
Gyanús alak settenkedik
a kísérteties díszletek között,
de nem tudod kivenni, ki lehet.
Mohón bámulod,
amíg csak lehet,
amíg káprázata véget nem ér.

Bármí történt

Egyszer már megadta magát.
Meztelen talpadat a torkára tetted,
de reggelre kelve eltűnt a szobából.
Nem maradt más,
a nyálkás, durva bunda
érintése az ujjbegyedben,
bőrödön néhány horzsolás nyoma.
Ki kit győzött le,
most már sose tudod meg.
A jeges borzongást
lány megszokássá érlelte a nappal.
Akkor se fogsz gyanút,
amikor a vállrándító, szürke arcú este
szemüvegét piszkálva
leül az asztalodhoz.
Könyöke a könyöködhöz ér.
Unottan piszmog a terítő rojtjaival,
mintha semmi más nem érdekelné,
mintha elérte volna már,
amit akar.

Varjú tánc

Álmomban fehér holló voltam,
a süppeteg toledói kertek fölött keringtem,
távol ettől a varacskos hazától,
de a léha idill nem sokáig tartott.
Egyszerre hideg sörétrajok
dongtak köröttem,
duplacsöví kaptár
szökött foglyai,
s kitépték tollamat. Sebzetten vitorláztam
lejjebb, csak egyre lejjebb.
A képzelgés szégyentelen bűnétől meghatottan
a Kiskörút füstölgő házai között
értem földet.
A tollak fakó papírlapokként kavarogtak
a tetők fölött a szélben,
szóródtak szét az utcakövön.
Iskolából jövet
vihorászó lányok szedték össze őket,
s hajtogattak papírhajókat belőlük,
hogyan legyen mit úsztatniuk
a tavaszi zápor tocsogóiban.
S a tollmintás papír-hajók
a lázas érintésektől megsebezve,
akaratuk ellenére,
újra útra keltek.

Bokáját törve

Üres napozószék bámulja
a törékeny utazást,
amely ismeretlen városokon,
idegen nyelveken nyilallt át,
s most bokáját törve
itt hever
akár egy kidobott
kristályvizes palack
a koranyári kertben.
Fölöttük, a kifakult napernyőn
hiába dobol a langyos zápor.

Földig hajolva

Huszonegy pillanatkép

1

Az érett búza
álmos illata óvja
a lelőtt sármányt.

2

Esőben mosdik,
akár egy fiatal lány
a vén szekérút.

3

Hűs köd takarja
a domb hasát paplanba,
mellette alszom.

4

Kobaltkék égen
táncol a nyári felhő
szél-ölelésben.

5

Megtalált arcod
egy pocsolya tükrében
tört cserepekre.

6

A szél pórázán
táncoltatod a fákat,
mint egy varázsló.

7

A kasza éle
a léha fű bokáját
már megsebezte.

8

Halk cérnahang lóg
a bárdolatlan mennyből,
s én elszakítom.

9

Láttam a zöldet,
fölfalta a hideg szél,
hó hullt tenyerébe.

10

Sebesült bokrok
a koraőszi hóban
s áfonyacseppek.

11

Éhes vadállat
csendben, megszelídülve
falja a bárányt.

12

Hogyha ugatnék,
vagy a kutyám beszélne,
érthetnénk egymást?

13

Gyógyíthatatlan
háztetőnk csontvázában
ácsok kopognak.

14

Egy szót se többet!
Dobhártyám rozsdá óvja
a horpadt csendben.

15

Madártojásban
gubbaszt a vén varázsló,
míg el nem ejted.

16

Mint repedt kristály,
kettéválik az álom,
s nincs benne semmi.

17

Istent kerestem,
Ő engem nézett lopva
a felejtésből.

18

Régi téveszméd,
e delejes hiúszsem,
rád szegeződik.

19

Vársz, hallgatózol
csöndre tapasztott füllel,
ahogyan a pók.

20

Zivatar után
pocsétás falu néz fel
az üres égre.

21

Süket bohócként
tapsra hiába várok
földig hajolva.

Elvesztettem

Zavartan kerestem, hol lehet,
és akkor, mint a juharfa termése,
lepergett a porba, a lábam elé,
tócsává változott,
tükre elvesztette az eget.
Megláttam benne magamat,
tehát sehol se voltam.
A délibábos csalódás utcáit jártam
eltévedt hangyaként
keringve körbe-körbe.

Leejtett pohár

Leejtett pohár.
Hajnali óraütés.
Kardsuhogás hasogatta függöny
egy kifosztott szobában.
Nagyúri kedvtelések tárgya.
Karóba húzzák, felaprítják?
Alázattal születik újjá.
Érinthetetlen bálkirálynő,
de rekedt kurva is.
A nadrágodban matat,
s akár egy sietős anya,
kimért csókkal hűti le homlokod.
Hirtelen lezuhant zápor.
Páráként lebben föl
a forró nyári kőről.

Honnan hová?

Honnan hallatszik, milyen indigó-papír éjből
a puha macskanyávogás?
A kertet járják,
gombolyagként gurulnak a frissen nyírt fűvön
s felgöngyölik életünk fonalát,
eltüntetik
a vöröset, a cirmost, a feketét, a fehérét,
s egyszer csak azt mondják,
nem is mondják, mert nem beszélnek,
csak sugallják,
ahogy a bokor alá osonva kárörvendőn közömbös
hajnali pofával visszanéznak,
nincs tovább.

Könnyen kioltható

Magánvilágunk könnyen kioltható,
sajnálni sincs időnk, erőnk, szavunk,
nincs neki, neked, nekem,
nincs senkinek,
se jajgatás, se gyász, se zavar,
csak véget ér,
egyszerűen és durván,
aminek véget kell érnie.

Hűlő Nap

Oda akartam hajolni közel
a poros, izzadt vadnyugat hasához,
honnán a szöcske
acéldrót-bambán pattan el,
hova a hűlő napkorong
megadóan leáldoz.

ÁRNY-ODÚ

INDEX

1. *Introduction* 1
2. *General Principles* 2
3. *Methods* 3
4. *Results* 4
5. *Discussion* 5
6. *Conclusions* 6
7. *References* 7
8. *Appendix* 8
9. *Tables* 9
10. *Figures* 10
11. *Notes* 11
12. *Summary* 12
13. *References* 13
14. *Appendix* 14
15. *Tables* 15
16. *Figures* 16
17. *Notes* 17
18. *Summary* 18
19. *References* 19
20. *Appendix* 20
21. *Tables* 21
22. *Figures* 22
23. *Notes* 23
24. *Summary* 24
25. *References* 25
26. *Appendix* 26
27. *Tables* 27
28. *Figures* 28
29. *Notes* 29
30. *Summary* 30
31. *References* 31
32. *Appendix* 32
33. *Tables* 33
34. *Figures* 34
35. *Notes* 35
36. *Summary* 36
37. *References* 37
38. *Appendix* 38
39. *Tables* 39
40. *Figures* 40
41. *Notes* 41
42. *Summary* 42
43. *References* 43
44. *Appendix* 44
45. *Tables* 45
46. *Figures* 46
47. *Notes* 47
48. *Summary* 48
49. *References* 49
50. *Appendix* 50
51. *Tables* 51
52. *Figures* 52
53. *Notes* 53
54. *Summary* 54
55. *References* 55
56. *Appendix* 56
57. *Tables* 57
58. *Figures* 58
59. *Notes* 59
60. *Summary* 60
61. *References* 61
62. *Appendix* 62
63. *Tables* 63
64. *Figures* 64
65. *Notes* 65
66. *Summary* 66
67. *References* 67
68. *Appendix* 68
69. *Tables* 69
70. *Figures* 70
71. *Notes* 71
72. *Summary* 72
73. *References* 73
74. *Appendix* 74
75. *Tables* 75
76. *Figures* 76
77. *Notes* 77
78. *Summary* 78
79. *References* 79
80. *Appendix* 80
81. *Tables* 81
82. *Figures* 82
83. *Notes* 83
84. *Summary* 84
85. *References* 85
86. *Appendix* 86
87. *Tables* 87
88. *Figures* 88
89. *Notes* 89
90. *Summary* 90
91. *References* 91
92. *Appendix* 92
93. *Tables* 93
94. *Figures* 94
95. *Notes* 95
96. *Summary* 96
97. *References* 97
98. *Appendix* 98
99. *Tables* 99
100. *Figures* 100
101. *Notes* 101
102. *Summary* 102
103. *References* 103
104. *Appendix* 104
105. *Tables* 105
106. *Figures* 106
107. *Notes* 107
108. *Summary* 108
109. *References* 109
110. *Appendix* 110
111. *Tables* 111
112. *Figures* 112
113. *Notes* 113
114. *Summary* 114
115. *References* 115
116. *Appendix* 116
117. *Tables* 117
118. *Figures* 118
119. *Notes* 119
120. *Summary* 120
121. *References* 121
122. *Appendix* 122
123. *Tables* 123
124. *Figures* 124
125. *Notes* 125
126. *Summary* 126
127. *References* 127
128. *Appendix* 128
129. *Tables* 129
130. *Figures* 130
131. *Notes* 131
132. *Summary* 132
133. *References* 133
134. *Appendix* 134
135. *Tables* 135
136. *Figures* 136
137. *Notes* 137
138. *Summary* 138
139. *References* 139
140. *Appendix* 140
141. *Tables* 141
142. *Figures* 142
143. *Notes* 143
144. *Summary* 144
145. *References* 145
146. *Appendix* 146
147. *Tables* 147
148. *Figures* 148
149. *Notes* 149
150. *Summary* 150
151. *References* 151
152. *Appendix* 152
153. *Tables* 153
154. *Figures* 154
155. *Notes* 155
156. *Summary* 156
157. *References* 157
158. *Appendix* 158
159. *Tables* 159
160. *Figures* 160
161. *Notes* 161
162. *Summary* 162
163. *References* 163
164. *Appendix* 164
165. *Tables* 165
166. *Figures* 166
167. *Notes* 167
168. *Summary* 168
169. *References* 169
170. *Appendix* 170
171. *Tables* 171
172. *Figures* 172
173. *Notes* 173
174. *Summary* 174
175. *References* 175
176. *Appendix* 176
177. *Tables* 177
178. *Figures* 178
179. *Notes* 179
180. *Summary* 180
181. *References* 181
182. *Appendix* 182
183. *Tables* 183
184. *Figures* 184
185. *Notes* 185
186. *Summary* 186
187. *References* 187
188. *Appendix* 188
189. *Tables* 189
190. *Figures* 190
191. *Notes* 191
192. *Summary* 192
193. *References* 193
194. *Appendix* 194
195. *Tables* 195
196. *Figures* 196
197. *Notes* 197
198. *Summary* 198
199. *References* 199
200. *Appendix* 200
201. *Tables* 201
202. *Figures* 202
203. *Notes* 203
204. *Summary* 204
205. *References* 205
206. *Appendix* 206
207. *Tables* 207
208. *Figures* 208
209. *Notes* 209
210. *Summary* 210
211. *References* 211
212. *Appendix* 212
213. *Tables* 213
214. *Figures* 214
215. *Notes* 215
216. *Summary* 216
217. *References* 217
218. *Appendix* 218
219. *Tables* 219
220. *Figures* 220
221. *Notes* 221
222. *Summary* 222
223. *References* 223
224. *Appendix* 224
225. *Tables* 225
226. *Figures* 226
227. *Notes* 227
228. *Summary* 228
229. *References* 229
230. *Appendix* 230
231. *Tables* 231
232. *Figures* 232
233. *Notes* 233
234. *Summary* 234
235. *References* 235
236. *Appendix* 236
237. *Tables* 237
238. *Figures* 238
239. *Notes* 239
240. *Summary* 240
241. *References* 241
242. *Appendix* 242
243. *Tables* 243
244. *Figures* 244
245. *Notes* 245
246. *Summary* 246
247. *References* 247
248. *Appendix* 248
249. *Tables* 249
250. *Figures* 250
251. *Notes* 251
252. *Summary* 252
253. *References* 253
254. *Appendix* 254
255. *Tables* 255
256. *Figures* 256
257. *Notes* 257
258. *Summary* 258
259. *References* 259
260. *Appendix* 260
261. *Tables* 261
262. *Figures* 262
263. *Notes* 263
264. *Summary* 264
265. *References* 265
266. *Appendix* 266
267. *Tables* 267
268. *Figures* 268
269. *Notes* 269
270. *Summary* 270
271. *References* 271
272. *Appendix* 272
273. *Tables* 273
274. *Figures* 274
275. *Notes* 275
276. *Summary* 276
277. *References* 277
278. *Appendix* 278
279. *Tables* 279
280. *Figures* 280
281. *Notes* 281
282. *Summary* 282
283. *References* 283
284. *Appendix* 284
285. *Tables* 285
286. *Figures* 286
287. *Notes* 287
288. *Summary* 288
289. *References* 289
290. *Appendix* 290
291. *Tables* 291
292. *Figures* 292
293. *Notes* 293
294. *Summary* 294
295. *References* 295
296. *Appendix* 296
297. *Tables* 297
298. *Figures* 298
299. *Notes* 299
300. *Summary* 300
301. *References* 301
302. *Appendix* 302
303. *Tables* 303
304. *Figures* 304
305. *Notes* 305
306. *Summary* 306
307. *References* 307
308. *Appendix* 308
309. *Tables* 309
310. *Figures* 310
311. *Notes* 311
312. *Summary* 312
313. *References* 313
314. *Appendix* 314
315. *Tables* 315
316. *Figures* 316
317. *Notes* 317
318. *Summary* 318
319. *References* 319
320. *Appendix* 320
321. *Tables* 321
322. *Figures* 322
323. *Notes* 323
324. *Summary* 324
325. *References* 325
326. *Appendix* 326
327. *Tables* 327
328. *Figures* 328
329. *Notes* 329
330. *Summary* 330
331. *References* 331
332. *Appendix* 332
333. *Tables* 333
334. *Figures* 334
335. *Notes* 335
336. *Summary* 336
337. *References* 337
338. *Appendix* 338
339. *Tables* 339
340. *Figures* 340
341. *Notes* 341
342. *Summary* 342
343. *References* 343
344. *Appendix* 344
345. *Tables* 345
346. *Figures* 346
347. *Notes* 347
348. *Summary* 348
349. *References* 349
350. *Appendix* 350
351. *Tables* 351
352. *Figures* 352
353. *Notes* 353
354. *Summary* 354
355. *References* 355
356. *Appendix* 356
357. *Tables* 357
358. *Figures* 358
359. *Notes* 359
360. *Summary* 360
361. *References* 361
362. *Appendix* 362
363. *Tables* 363
364. *Figures* 364
365. *Notes* 365
366. *Summary* 366
367. *References* 367
368. *Appendix* 368
369. *Tables* 369
370. *Figures* 370
371. *Notes* 371
372. *Summary* 372
373. *References* 373
374. *Appendix* 374
375. *Tables* 375
376. *Figures* 376
377. *Notes* 377
378. *Summary* 378
379. *References* 379
380. *Appendix* 380
381. *Tables* 381
382. *Figures* 382
383. *Notes* 383
384. *Summary* 384
385. *References* 385
386. *Appendix* 386
387. *Tables* 387
388. *Figures* 388
389. *Notes* 389
390. *Summary* 390
391. *References* 391
392. *Appendix* 392
393. *Tables* 393
394. *Figures* 394
395. *Notes* 395
396. *Summary* 396
397. *References* 397
398. *Appendix* 398
399. *Tables* 399
400. *Figures* 400
401. *Notes* 401
402. *Summary* 402
403. *References* 403
404. *Appendix* 404
405. *Tables* 405
406. *Figures* 406
407. *Notes* 407
408. *Summary* 408
409. *References* 409
410. *Appendix* 410
411. *Tables* 411
412. *Figures* 412
413. *Notes* 413
414. *Summary* 414
415. *References* 415
416. *Appendix* 416
417. *Tables* 417
418. *Figures* 418
419. *Notes* 419
420. *Summary* 420
421. *References* 421
422. *Appendix* 422
423. *Tables* 423
424. *Figures* 424
425. *Notes* 425
426. *Summary* 426
427. *References* 427
428. *Appendix* 428
429. *Tables* 429
430. *Figures* 430
431. *Notes* 431
432. *Summary* 432
433. *References* 433
434. *Appendix* 434
435. *Tables* 435
436. *Figures* 436
437. *Notes* 437
438. *Summary* 438
439. *References* 439
440. *Appendix* 440
441. *Tables* 441
442. *Figures* 442
443. *Notes* 443
444. *Summary* 444
445. *References* 445
446. *Appendix* 446
447. *Tables* 447
448. *Figures* 448
449. *Notes* 449
450. *Summary* 450
451. *References* 451
452. *Appendix* 452
453. *Tables* 453
454. *Figures* 454
455. *Notes* 455
456. *Summary* 456
457. *References* 457
458. *Appendix* 458
459. *Tables* 459
460. *Figures* 460
461. *Notes* 461
462. *Summary* 462
463. *References* 463
464. *Appendix* 464
465. *Tables* 465
466. *Figures* 466
467. *Notes* 467
468. *Summary* 468
469. *References* 469
470. *Appendix* 470
471. *Tables* 471
472. *Figures* 472
473. *Notes* 473
474. *Summary* 474
475. *References* 475
476. *Appendix* 476
477. *Tables* 477
478. *Figures* 478
479. *Notes* 479
480. *Summary* 480
481. *References* 481
482. *Appendix* 482
483. *Tables* 483
484. *Figures* 484
485. *Notes* 485
486. *Summary* 486
487. *References* 487
488. *Appendix* 488
489. *Tables* 489
490. *Figures* 490
491. *Notes* 491
492. *Summary* 492
493. *References* 493
494. *Appendix* 494
495. *Tables* 495
496. *Figures* 496
497. *Notes* 497
498. *Summary* 498
499. *References* 499
500. *Appendix* 500
501. *Tables* 501
502. *Figures* 502
503. *Notes* 503
504. *Summary* 504
505. *References* 505
506. *Appendix* 506
507. *Tables* 507
508. *Figures* 508
509. *Notes* 509
510. *Summary* 510
511. *References* 511
512. *Appendix* 512
513. *Tables* 513
514. *Figures* 514
515. *Notes* 515
516. *Summary* 516
517. *References* 517
518. *Appendix* 518
519. *Tables* 519
520. *Figures* 520
521. *Notes* 521
522. *Summary* 522
523. *References* 523
524. *Appendix* 524
525. *Tables* 525
526. *Figures* 526
527. *Notes* 527
528. *Summary* 528
529. *References* 529
530. *Appendix* 530
531. *Tables* 531
532. *Figures* 532
533. *Notes* 533
534. *Summary* 534
535. *References* 535
536. *Appendix* 536
537. *Tables* 537
538. *Figures* 538
539. *Notes* 539
540. *Summary* 540
541. *References* 541
542. *Appendix* 542
543. *Tables* 543
544. *Figures* 544
545. *Notes* 545
546. *Summary* 546
547. *References* 547
548. *Appendix* 548
549. *Tables* 549
550. *Figures* 550
551. *Notes* 551
552. *Summary* 552
553. *References* 553
554. *Appendix* 554
555. *Tables* 555
556. *Figures* 556
557. *Notes* 557
558. *Summary* 558
559. *References* 559
560. *Appendix* 560
561. *Tables* 561
562. *Figures* 562
563. *Notes* 563
564. *Summary* 564
565. *References* 565
566. *Appendix* 566
567. *Tables* 567
568. *Figures* 568
569. *Notes* 569
570. *Summary* 570
571. *References* 571
572. *Appendix* 572
573. *Tables* 573
574. *Figures* 574
575. *Notes* 575
576. *Summary* 576
577. *References* 577
578. *Appendix* 578
579. *Tables* 579
580. *Figures* 580
581. *Notes* 581
582. *Summary* 582
583. *References* 583
584. *Appendix* 584
585. *Tables* 585
586. *Figures* 586
587. *Notes* 587
588. *Summary*

Bordó mente

Bordó mente, zöld nadrág,
az egyenruha volna a legfontosabb,
viselői felügyelnék – ha kell, kifent szablyával – a rendet,
hogy úgy történjék minden,
ahogyan történnie kell.

Bizony nem szeretném
a rendzavarókat. Hagynám, sikoltásuk pengéje
hadd vergődjék, mint fuldokló hal
vergődik a csarnok mögötti kockaköveken,
a szürkecsuklyás piaci csöndben,
lefejezés előtt.

A vér még kis se fröccsent.

Az áldozat él.

S most erre figyel csak, a létezés
fájdalmán kívül semmi más
nem hatolhat át megrendült zavarán.

A málé-zöld akvárium közönyös buborékjainak
fogalmuk sincs, milyen álmokat
örvénylenek körül,
nyelnek el bugyborogva.

Aki nem visel

Aki nem visel
dohánytól és húslevestől
megsárgult bajuszt,
amelyet a külvárosi délután
csalóka csendjében rágcálni lehet,
sose lesz festő,
ezzel azért én is tisztában voltam,
ha a többi részlet,
hiába próbáltam tanulással birtokba venni őket,
rejtve maradt is előttem.
Reménytelenül csupasz képemet
apám borotvakésével
kapartam véresre,
remélve, hogy a tétova pihék
ezáltal jobb belátásra térnek.
Tudtam,
az se mindegy, a tekintet,
amelytől lángra lobban a tikkadt erdő,
a pohár víz szökőárrá dagad,
lepkeszárny mintázatokkal telik meg a sötét,
milyen szemöldök bozótja alatt lapul.
A szemöldökömmel pedig
végképp nem tudtam mit kezdeni,
s ez lehangolt.
Közben a bütykös,
kapához idomult ujjak között
boszorkányosan táncolt az ecset,
tévedhetetlenül csalta a papírra
a cseresznye csillogó vörösét,
az aratás vajsárga olvadását,
a lidérc-hó derengő kékjét.
A tükör előtt zokogtam,
hiába vigasztalt anyám.

Beláttam,
amit megsejtettem,
sose ismerhetem meg.
A látványt, és ami mögötte van
semmilyen petrence-bajusz,
semmilyen bozont-szemöldök
nem békítheti össze többé.

Nem volna jó

Így vagy úgy, talán mindegy is, hogyan,
valahogy, próbáld a roskadt eszmék lábnyomát
keresni, próbáld, hiába bár, de mégis
a tények hangörvény vonzása-taszítása nyugtán
szétporló alkalom törvényeit kitudni,
próbáld, ha mást nem sikerült,
meglelni legalább önmagad.
Szemét forog a szélben,
az égből sár pereg,
a sötét filozófiák mindent-vagy-semmit
álszent uralma alatt a gubancos ösvényeket
csukott szemmel próbálgatod.
A pusztulás harapása mélyén
átlátható a tegnap, az ősökől lopott lét
vibráló ráncai bőrdön ráanganak.
Most, amikor eltévedtél, tudni mi lesz, nem volna jó,
bárhogy szeretted volna régen, nem volna érdemes.

Mint egy felfordított hajó

Mint egy felfordított hajó belseje,
olyanok a szobák,
hasítva az északi szelet
most úszunk bennük az éjszakai
égözön iránt.
Évekig szögelttem, kalapáltam,
szélhámos mesterek prédájaként
adóságok garmadával harcoltam,
sose hittem,
hogymint kész lesz valaha e ház,
s most mégis itt vagyunk.
Árbóc-kötél-tekintetünk
a hegy szélkócolta őszi
ágbozontjához kötözve reszket,
mint a biztosnak áhított,
mégis bizonytalan jövő,
e mindent felejtő, nyegle borzalom.

Félszárnyú madár

Mint színházi páholyok
süppedt sznobériája
s a vesztes lombú nyár
elporlott, hirtelen ragálya,
olyan vagy, derékig-fű
sötét, sustorgás fente éle
keresztbe téve önnön torkodon.

Mint félszárnyú madár
pörögsz a föld iránt,
az elveszített égből,
akár a hulló nyílvessző, kiváltál,
elrajzolt arcéled
bárdfényét elkuszálja
a fojtott szédülés.

Késő-ősz, bádog-zöld hideg,
a pogány fájdalom
önkívület-sarában,
bódultan kapkodod
meztelen talpadat.
A leskelő gyilkos is
a napvilágnál mosolyog.

Mágnes

A keserűt,
a savanykás-édeset,
e romlás színezte túl bölcs ízeket
próbálom elkerülni,
de a régi ütem, a régi léptek
ahogy egykor vonzottak, ugyanúgy vonzanak ma is
az érdes homok,
a telt agyag,
a porózus avar felé.
Gyermeki bizalommal hullok térdre,
esem hasra,
nyújtom ki a föld eső-mosdatta
ajka iránt a nyelvemet.
Elválni volt nehéz,
a távolságot a születésben megtalálni.
A zuhanás üres mágnes-torkát
rám tántja hirtelen.
Hiába súgom,
nem ezt akartam, nem ezt kerestem,
megragad,
és minden ízemben rázni kezd,
érzem, többé már el nem enged.
– Maradj! – hurkol hisztérikus lánysikoly.
– Ne menj! – búgják megbocsátó asszonyajkak.
– Várj még! – kérlel egy álnok jó barát.
– Falhoz! – dörmögi durva martalóc.
Együtt voltam velük.
Ez volt az én világom.
Szédülésből eszkábált árnyodú,
öntudatlanság fészke, te,
a kővel dobált madarat,
ha eltalálták,
el kell ejtened!

Átkelni nem lehet

Öblös békanevetés
a vergődő nádasokban,
pergő margaréta-forgó,
homokból, esőből eszkábált híd,
amelyen átkelni nem lehet,
gyűrött pipacsszirom,
zárkózott asszonyarc,
elnyugvó szoknyarác hieroglifája
egy kamaszlány ölében.

Bebábozódva

Bebábozódodom
tetőtől talpig
az eső gubójába.
A bőrtől a csontomig ázom.
Millió csepp védőoltása zsibbaszt.
Járványillat lebeg
a nyári késődélutánban.
Nem hittem volna,
hogy egyszer majd itt időzöm.
Cipőkopogás
póráza vezet valakit felém.
Szeretném megszólítani,
kibontani a sötétedés burkából,
de nem jön ajkamra a szó.
Meddig késik a pillanat,
amikor a halál-röpte nyár örvénye
gubóm szétfeszíti,
szárnyamat kibontja?

A belső ragyogás

A belső ragyogás csillámló
hóbuckái között loholsz.

Ujjad az álom ravaszán.
Elhúzod. S feldördül a csönd.

Megsebzett orángutánként
hirtelen bukik le a nap.

A puha szántás ölen csupán
egy lúdbőrző vértócsa marad.

Ki szól hozzád?

Ki szól hozzád a mély dobokból?
A lélek fölött kifeszül a bőr.

A dobverő meg se zördül.
Nem néz rád senki a tükörből.

A párolgó aranyalma-illat,
ha nem vigyázol, elbutíthat.

Villámlás belezte pillanat:
sárba hemperednek a szíven lőtt szavak.

Mákony

Részeg kislány,
akit bamba apja tejes pálinkával itat,
s az anyja mákonyt főz neki,
megbotlik, s hanyatt esik a nyár.
A gyerekbőr szirma
fellobban, mint a skarlát.
Vörös pipacs-hasát mutatja hirtelen.

ZÚG A NYÁRFA

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE CHICAGO SCHOOL OF THEOLOGY

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

Szédült ecset

Schéner Mihálynak valahányadik születésnapjára

Ronggyá gyúrt árnyékok között
ásít egy vadállat-torok,
álmosága arcomba csap,
és bűgőcsigaként forog,

színeket kerget: fényre fény,
árnyékra új árnyék vetül,
de elveszítjük önmagunk,
csalása ha megsemmisül.

A kert

Rigó, veréb, cinege, őszapó,
plitty-platty, csirr-cserr, cin-cin csivogott,
cívódva röppent csőrükből a szó,
a dal, minden összegabalyodott.

És mégis, a kedvükért könnyedén
léptük át a lidérces álmokat,
ültünk kábultan a hajnal peremén,
a reggeliből nekik is maradt.

A gyerekek a kedvenc falatot
meghagyták, süteményt is egyenek,
ne csupán a sok ízetlen magot.
A maradék csábító lehetett.

Óvatosan néhány kóbor cica
a kerítésen beórlálkodott.
Hízeltgőn kérdezték, miá, miá?
Várták az alkalmas pillanatot.

Lábunkhoz dörgölöztek finoman,
simogatták őket a gyerekek,
s ők elfogadták ezt is boldogan,
látszott, a cica mindenkit szeret.

A kertünk azóta elcsöndesült,
béke honol, nincs több csivogás.
Minden lombzugba macska települt,
s unott pofával a csöndre vigyáz.

Külön világ

A Róma-hegy, a Donner,
s egy színházkeri pad,
hol az idegen város
durván szemedbe kap...

Gyulladtan és sötéten
többé vissza se nézz!
Nem te voltál, az érzés
túl kegyetlen, merész.

Halk derű citerázik,
balhás utad rovod.
Hát ne tanítson senki,
te ezt jobban tudod!

Süket pofontól csendül
egyszerre a füled.
Mindez veled történik,
és mégis nélküled.

Gyíktojás

Takáts Gyulának

Girbe-gurba Somogy
egérrágta porában
gyíktojásként
fészkeltem egykoron:
a nap fűtötte föld
pörzsüli meztélábom
mikor az aratóknak
az ebédet hozom.

Lassan a láthatár
résnyi szemembe szűkül,
batyum most már
senkit sem érdekel,
poros homály szítál
a vakotás tükörbül,
a domb mögött a kotlós
nap döglötten hever.

Mindent láttam

Mindent láttam,
sáros földet,
fagyott földet,
göthös földet megjártam.

Jó anyámat,
jó atyámat,
szégyenemben,
kik szerettek, elhagytam.

Átok jege
talpam alatt,
nem szeret már,
kit szerettem, elhagyott.

Üres lett a
zengő erdő,
fagy dörren a
megbicsaklott ágak közt.

Keresztútnál
forgószélben
zúg a nyárfa,
milliónyi levelével
hasztalanul
takarózik,
hideg rázza.

Hova vonz a
lomha felhők
mágnes árnya?
Ezer ág bong,
hadonászik,
kapaszkodik,
de hiába.

Nyárfa
a
keresztútnál

A magasság
száz ág-boga,
mint citera
húrja zendül,
mégse hallja
soha senki
odalentről.

Röntgenfényben
mozdulatlan
áll a nyárfa,
jaj, miközben kínok kínja
sajdul bele
hajthatatlan
derekába.

Vak tükör

Fodor András emlékére

A faluvégen botladozó árnyak
körém gyűlnek, ölelnek és cibálnak.

Nem látom, mégis megismerem őket,
összeomolnak, óriássá nőnek.

Kedvük lesem, ügyetlen, durva szolga,
buzgón hiába térdelek a porba,

hahotázom a sok sületlen viccen,
bólogatok: ha volt is Isten, nincsen,

ajánlkozom egy sétára, egy táncra:
engem fűzzetek, ne a medvét, láncra!

Mindent, mindent finnyásan visszalöknek,
nevetve kérnek mást és egyre többet.

Keringek köztük, sánta, buta dervis,
bizonykodom, de nekem senki nem hisz.

S ha hinnének is, hiába hinnének,
tévelygésemmek az se vetne véget.

Jaj, megpihenni pedig de jó volna,
és nem sodródni tovább e sodorba,

idegen arcom vak tükörbe vágnám
megkönnyebbülve, akármi is vár rám!

Ami van, mintha többé nem is volna,
törött lepkeszárny kering le a porba,

és becsukódik a pávaszem rajta.
Tűnik az árnyak mágneses hatalma,

árad a semmi az önkény helyébe,
hallgat hűvösen, azt se tudni: vége.

Nyárzöld

A nyárzöld boltozat ívére
sötétlő alkonyég-csepp
mérge tapad,
s mint a harmat, szétpereg,
elpárolog egy másik gömb ölébe.
Nyirkos csizmák nyomát
törlöd a mellkasodról.
Minden szónok
a szeretetről papol.
Még nem gyógyult be
a farsangi hullabál sebe.
Bárkit elítél az átmentett morál.
Nem tudja senki,
e körmönfont kivégzés
mit tett velünk.

Bomlott sziget

A bomlott szigeten
karmazsin-nadrágban jár az este,
kuszált hajjal,
tébolyogva táncol
a boszorkány-hajnal,
s az elnyűtt tegnap
önként nyaklik a vasderesre.
A látvány váratlan foszlik szerteszét,
mintha csupán morózus szavak
álomvilága volna.
Kitartóan csupán
a durva deszka hallgat.

Az aranyzarvas elvesztése

Jankovics Marcellanak

Künn a berek füzes rétjén,
hogya ránk ömlött az este,
láng lobbant a lombok mélyén,
mint a fecskefarkú lepke.

Fölszökелtem, klottgatyában
nyargaltam, hogy utolérjem,
por lobbant léptem nyomában,
homlokomba tódult vérem.

Fájdalmasan sírt a gébics:
itt a fészke, itt a párja,
az ág hegyén nyugta mégsincs.
Ő is azt a lángot látta?

Három tőből három ág tört
a kilenc lombú magasba.
A királyfi álruhát ölt,
hulló réztallér az arca.

Azt kergeti, ami eltűnt,
azt szeretné újra látni,
mit kerestünk, nem keresünk
kéne, csupán rátalálni.

És ha nem találnánk mégse,
volnánk, akik épp lehetnénk.
Mint felhők között a vércse,
úgy parázslík lent az emlék.

Ég vándorát újra látod!
Nomád íjad megfeszítéd,
célzod, célzod, buta látnok,
léha voltod, üres nincsed.

Akit hajdan űztél-vágytál
átszökelleve berket-árkot,
most, amikor rátaláltál,
szántsándékkal elhibázod.

Tűlevelű nyárvég

A kutyaugatás öblébe omló
tűlevelű nyárvég,
e lusta, ráérős szerető
még csak át se ölel.
A Fiastyúk s a Göncölszekér
kialvó s felparázsló csillagaival
a vállam fölött szemez.
Minden szó egy másiknak szegül ellen.
Elfojtott vádbeszéd.
Dallamtól dallamig tántorgó tudat.
Zokogva vagy nevetve,
elmúlik minden, ami létezett.
Nem reméltem, s most meglep,
hogy mégis itt vagyok.
A fékezett habzású égbolt
vállamra dől. Elfogadom
dühét s jóságát egyaránt.
Áradó közöny mossza át sejtjeim.
A nemlétre hangolódva élvezem
a ringó lomb-sötét
elvesző ritmusát.

Oláh Jánosról háromszor

I. 1985: Sámán fél-száműzetésben

Oláh János verseiben kétely, keserűség, reménytelenség fűzi egymásra mogorva képeit. S ha a rosszkedv már-már kötelezőnek látszik is nemzedékünk költészetében, semmiképp sem pusztá divat, ami a modorosságnak járó szociológiai kézlegyintéssel intézhető el. Különösen nem az Oláh Jánosé, hiszen alig van köztünk olyan, akiben kérlelhetetlenebb a gondolkodás és a mesterség igényessége. Bárhol üssük fel remek regényeit, a Közelt és a Visszatérést, egyetlen oldalukról annyi végleges pontosságú kép támad ránk, amennyivel más író egész aszályos évadot is ki tud húzni. Ha valamiért nehéz olvasni ezeket a regényeket, az az intenzitásuk, ami szinte egy pillanatra sem engedi, hogy lazítsunk, hogy kellemesen megpihenjünk. Mintha kanyargós sziklaágyba kényszerített, sokszólamú zuhatagot hallgatnánk egyvégtében, sosem adhatjuk át magunkat a mondatok kiszélesedő, nyugodt derűvel ömlő folyamának, a mélység fölött bájosan csevegő felszínnek.

Ez a művész, aki oly sokunk számára volt mindig az öntörvényűség mintája, aki az egész nemzedékünket fogadó közöny és ellenségesség hosszú évein át egy kínai bölcs rendületlenségével és derűjével rózsa napi útját a Honvéd és a Közgáz dzsúdótermei, az íróasztal és a családi élet színhelyei között, így kiált fel egyik versében:

*Szemet vetni, így letaposva, nincs mód
távolabbra*

---

e szeretetre méltatlan világban

Egy másikban pedig:

*Agyad lejárt napok csavarhúzója,
feszülten, hosszan semmire se vársz.*

Megtört volna, eltört volna itt valami? Valóban méltatlan volna a szeretetre ez a világ?

Úgy tetszik, e rossz közérzet forrásvidékére maga Oláh vezet el bennünket *Közjáték* című esszéjében, amely a *Közel* előszavaként szolgál. Ebben a remek monológban, mely a belső nyelvfolyam néven nem nevező, de annál árnyaltabban vonatkoztató, bensőséges módján tanakodik az idő, a születés, a halál, az Isten és az én szövevényéről, „bizonytalanságnak” nevezi ezt a gyermekkorból, szinte az emlékezet előttről eredő lelkiállapotot. Így ír róla:

„ha volna egy pont, amire több-kevesebb biztonsággal rámondhatnám, hogy ez az első, s amiről elég valószínűnek is tetszhetne ez, mint ahogy van ilyen, akkor meg nem férközhetnék, mint ahogy nem is férközhetek, a közelébe. Mocorgás élménye egy elenyésző helyen, mintha valaki, igen, túlságosan is nyugodt kézzel lenyúlna értem, miután elejtett. Idegen arcom közelében: ez már a vége, pihenés – így hívják – talán.” Később pedig: „Üresség vesz körül, de már a kezdet kezdetétől, és nem vágyom könnyebbségre, ha csak úgy lehet, hogy meghátrálok, és csak úgy lehet. /.../ Valami bizonytalansággal, talán mélyebben még e régi ürességnél is, tényleg szoros ismeretségben vagyok. Nem tudok nevet adni neki, és nincs semmi más ismertető jegye se, csak ez a kutatáskényszer.”

Ez a századunkban oly honos metafizikai szorongás minduntalan felbukkan a két regényben. Egy felnött odahajol a kisfiúhoz, s ő megretten, mert teljes világát kitölti hirtelen egy torzarc, mintha egy Cranach-festmény, egy Brueghel-festmény csöcselékéből dőlt volna rá. Félelmetesen tud beesni az éles nyári napfény a hűvös falusi borbélyműhelybe, és elviselhetetlen a finoman őrlő por ismerős, simogató idegensége lábunk két uja között.

A világ megismerhetetlen és irreális marad e kisfiúnak, de fenyegetései mégis reálisak. Valami, ami képtelen és érvénytelen, de mégis igazodni kell hozzá: ami birtokba akar bennünket venni, de hasonulni hozzá nem tudunk és nem is akarunk.

Ennek a szorongásnak kezdettől fogva van egy ellenvilága Oláh Jánosban, s ez a gyönyörű lebegésű és burjánzású természetversekben szólal meg újra meg újra, a *Földemben*, az *Elérhetetlen földben*. Ez a világ is a gyermekkorból és a faluból bukkan föl: s ez az a múzsai forrás, melynek anyaöl-termékenysége, teremthő ragyogása Oláh egész művészetét táplálja. A kardinális kérdés, amit mindnyájunknak, neki is feltesz az idő: mibe, hogyan transzponálható ez az anima-forrás, a gyermekkor és az ifjúkor után, az élet derekán, a dantei fordulóban. Az évek múlásával egyre fogy az esély, hogy pusztán a külvilágban leljük fel mását e belső energiának, ha képeit onnan s a róla való emlékeinkből kölcsönözzük is.

A külső valóság érdes üressége egyre erősebben szorongat bennünket, s ha az író, mint annyian hiszik, pusztán annak s bele-vettetésünknek volna riportere, Oláh Jánosnak meg lenne minden oka, hogy a bekerítettség, az eltaposottság, a kifulladás jelentséit küldje nekünk verseiben.

*Család, gyerek létére lesve
zsarol meg minden védtelent,
mint cinkosát a számító világ*

– mondja a *Nem kéne félnem* című versben. Ez a hang Szabó Lőrinc verseiben tűnt fel oly gyakran a harmincas években, az este hazaroskadó, végsőkéig kiszípolyozott értelmiségi bér munkás fáradt panaszaiban, aki se ajándékot, se kedvet nem hoz a családnak. Ott a zárt forma ismerős zenéje hozott mégis némi harmóniát a hajsolt kuszaságba, s adott valamiféle esztétikai katarzist, melodikus feloldást. Oláhnál ez a téma rendkívül kiegyensúlyozatlan, a kádenciákat könnyörtelenül feltördelő szabadversekben szólal meg. Ez a költő, aki Kassák Lajostól, Füst Milántól, a magyar szabadvers klasszikusaitól tanult prozódíát, a

szerkezettel is azt sugallja, mint az egyik verscímmel: *Nincs menekvés*. S ebben a versben olvassuk ezt a megrázó – s mégis az erkölcs ízléséről, a tartásról valló – két sort is:

*eltévedtem, ahogyan a földön,
ízlésem szerint, soha nem szabadna.*

Ez az útvesztés-élmény összecseng azokkal az újabb versekkel, amelyekben a küldetéstudat megropppanása drámai szemléletességgel, szinte előttünk történik meg. Oláh magaválasztotta őse és jelképe a költői hivatásban a sámán, akivel a magyar költészet szelleme és formái szinte töretlen folyamatossgal kötnek bennünket össze. Gyönyörű, monumentális sámánvers a világ dialektikájáról a *Titkos írás* – de most két másik sámánversről szeretnék inkább szólni. Ezekben hol szikáran, hol tobzódó képekben szólal meg a sámáni küldetéstudat: hol személytelenül, hol pedig a gyermekkor emlékeivel összeszötte. A *Nem tudom* osztják népmese-mottója a sámán homályos eredetét, a sámánt övező titkot és csodát idézi fel, és a magányélmény benne a sámánság természetes velejárójaként is olvasható. De az utolsó stanza, amelyik látszólag zökkenés nélkül folytatja ezt a mitikus hangot, többértelmű. Mai versként, életünk díszleteinek és hiedelmeinek háttére előtt, keserűen ironikus felhangot nyer:

*Sosem volt senkim nékem,
Mesék fia vagyok.*

A „mesék fia”, itt nem csak Erős Jánost meg Fehérlófiát jelent, hanem az árvát is, mesék szülöttét, akinek még léte is kétségbe vonható.

De a mélyponthoz az *Ars poetica* végén érünk:

*A szó, ha igazán meghitt, adjon birt
bármiről, úgyis visszhangtan.*

És a költő-szerep iránti kétely már az egész én érvényességét vonja kétségbe az *Egykor* című versben:

*Már nem is biztos az se, tényleg úgy volt,
s tán az is mindegy, most milyennek vélem.*

A sámán magára maradt: a szó visszhangtalan, s a csömörlött emlékezet lyukas szitáján alig akad fenn valami. A kiüresedett világ eltaposná őt, s egyetlen menedékének a belső száműzetés látszik. Úgy vélem, az Oláh-versek keserősége és otthontalanság-élménye nem a gyermekkori szorongásból, hanem a visszhangtalanságból fakad fel és sötétíti be az égboltot.

Ez a visszhangtalanság nagyon is valós szituáció. Nem merő véletlen, nem egy életrajz anekdotikus részlete, hanem, mondhatni, nemzedéki sors. És kevesen szegeztek vele szembe ambiciózusabb művet, mint Oláh János. De úgy tetszik, mindhiába. A *Közelek*, amelyik az elmúlt két évtized egyik legizgalmasabb és legmélyebb prózakísérlete, szinte teljes hallgatás fogadta itthon. Az egyetlen lelkes üdvözlés és átfogó méltatás Londonban kelt és Párizsban, az Irodalmi Újságban jelent meg. Határ Győző, mai irodalmunk kevés figyelmes és elfogulatlan olvasójának egyike, vette észre, hogy milyen igényes vállalkozás ért révbe e könyvben – s tegyük hozzá, folytatásában, a *Visszatérésben*. Itthon, ezt tudjuk, csak recenzensek vannak, kritikusok alig, s az ÉS érdemes recenzense annyi *eszmei mondanivalót* tudott kiiznázni a könyv kapcsán, hogy, úgymond, költőnek nem szabad regényt írnia. A versek visszhangja sem sokkal jobb – de itt Oláh osztozik megannyi kiváló költő sorsával, sorolni most fölösleges volna őket.

Ha az író őse valóban a sámán, ez az otthontalanság, ez a fél-száműzetés hamis választás, amit persze iszonyú súllyal igyekszik ránk kényszeríteni a kor *teljes* szelleme. A nyelv megőrzője és megújítója az értékeket őrzi és újítja meg. A költő nélkülözhetetlen, s annál nélkülözhetetlenebb lesz, minél kisebbé törpítik alakját a kor divatos mentalitásában. Ahol a költészetet elhanyagolják, ott végveszélybe kerül az ember, a

közösség öntudata, eszmélése. Az a lépés a belső száműzetés felé, amit annyi költő tesz ma meg, voltaképpen látszólagos. Valójában az ellenkezője történik. A költő egyedül marad az elhagyott középpontban, s a közösség száműzetik – száműzetett már előbb – a lélek valóságából egy idegenségbe. Egy idegenségbe, melyet a 19. századból örökölt s ma már minden ízében recsegő-ropogó tudományos mítosz objektivitásnak nevezett el. Száműzettünk az objektivitásba, melyben életünket csak úgy élhetjük, mintha a másé volna.

Ha a fél-száműzetés dokumentumai mellé a teljes Oláh-művet tesszük oda, az az üzenet, hogy a költő hiába menekülne, mindig magával viszi a középpontot. Nem hagyhatja abba a beszédet, s az a kötelessége, hogy – ha lehet – kimentse olvasóját e mítosz, az idegenség falai közül. Úgy, hogy visszaadja a hitet az álom, a szenvedély, a fantázia, a játék és a szellem fontosságában. Otthontalanságunk tehát nemcsak történeti és politikai, nemcsak személyes lehet. Otthontalanságunknak oka lehet az is, hogy hűtlenek lettünk a pszichéhez, a képzelethez. A képzelet és a nyelv angyalai és démonjai olyan erők, amelyek elpusztítanak bennünket, ha hátat fordítunk nekik.

Ott él köztük e titokzatos erő, a hely génusza is, melynek Hamvas Béla értelmezése mutatta fel új fényben ősi és múlhatatlan arcát. Oláh János természetverseiben – amiket én az előbb annak neveztem – nemcsak az anima forrása buzog fel apadhatatlanul, hanem ez a másik erő is, a hely génusza, ami hazává alakítja a tájat, s az otthontalanság érzését egy nagyobb honosság védőszárnyai alá vonja.

II. Utóirat a kilencvenes évekből

A fenti sorokat bevezetőül írtam egy költői est elé 1985 őszén. Vagyis a mélyponton, amiről csak visszafelé tekintve tudjuk kimondani bizonyossággal, hogy az volt a mélypont. Fél-száműzetésben éltünk akkor oly sokan, kiűzve a valódi élet lehetőségeiből évtizedek óta, kezdettől fogva. Olyannyira, hogy

akár meg is szokhattuk volna. S valóban, olykor szinte természetesnek fogadtuk el állapotunkat, szinte cinkosunknak képzeltük a „humánus” szürke hivatalnokokat, akik őrizték előlünk az értelmes mozdulatok terepét.

1956 harmincadik évfordulója úgy közeledett, oly titkos izgalomban és várakozásban, s oly konokul hazug lett hivatalos visszhangja, hogy azt hihettük, a negyvenediket is ugyanabban a pót-létezésben fogjuk megérni, ha megérjük. Azoknak az éveknak a koreográfiájába természetesen illett bele az is, hogy a fenti írás Oláh János költészetéről, miután három viszonylagosan baráti szerkesztőséget járt meg több mint egy év alatt, végül is nem került nyomdába. Harminc év múlva – talán tíz év múlva – nehéz lesz ezt megérteni. De most még elég közel van az az idő, hogy felidézsem magamban tabuit. Hogy belássam: majdnem hogy arcátlanul dacos vagy naiv voltam, amikor kiadásra ajánlottam fel a szerkesztőségeknek.

Egy autentikus művészről autentikusan próbáltam írni. Mintha istenadta jogom – istenadta jogunk – volna a gondolat és szólás szabadsága. Ez kihívás volt, és kihívó volt az egész gondolati konszertáció, amelyben Oláh János itt feltűnt: fél-száműzetés, sámánság, Londonban dicsért avantgardista regény, rosszkezd, anima, robotos magyar hétköznapiak, az objektivitás kritikája, s a magamfajta marginális egzisztencialista, aki bele-beledugja ujját a politika levesébe.

A lényeg az, hogy a *Sámán, fél-száműzetésben* nem jelent meg. Elhangzott, mert felolvastam az Eötvös Klub Hordójában, a Vasy Géza-rendezte estén. De nem jelent meg nyomtatásban. Kodály Zoltán írja jegyzeteiben, a modern műveit fogadó közönről, hogy hamis, hazug az a kedvelt vigasztalás, miszerint a művész majd úgyis elnyeri a méltó megbecsülést öregkorában vagy a halála után. A művész a saját korának ír, tiltakozik Kodály: s igazán, a legteljesebben a saját kora értheti – érthetné – meg a műveit. Vagyis, a maradandó művekben is a pillanat gyűjtja fel a szikrát, s mindig lesz bennük valami feszültség, ami a pillanaté marad. A pillanatnak szólnak a művek, az örökkévalóság igényével is. És – folytassuk a gondolatot – ami nem talál rá a maga pillanatára, az végleg elkéshet.

Az a pillanat, 1985 vége, végleg elmúlt. Mégis van elég metafizikai tartalma annak a fél-száműzetésnek, van oly erőteljes Oláh János nyelvi képzelete, hogy azok a versek új életre keljenek tőle, új fényekkel gyulladjanak ki az új helyzetben. Van, ami elmúlt, s van, ami itt marad. Ennek a költészetnek itt marad, új sebekkel sajog az igazsága. Mert a politikai szabadságot visszaszereztük – s ezért kevesen tettek többet, mint a kultúra emberei. De a sámán továbbra is otthontalan – mert a lélek élete, a kultúra, nem foglalta vissza a középpontot. A lelkeket elrabolta az elektronikus giccs meg a zsurnalizmus, és a sámán egyedül virraszt a középpontban.

De történt valami más is a költészet körül 1990 óta. A költői helyzet és a költészet félelmetes leegyszerűsödése. Azzá, ami mindig is volt – bár tisztán talán sosem lehetett – a (sosem volt) béke klasszikus pillanataiban. Egyszerű művészet, amely néhány egyszerű, monumentális dologról szól, arról kell szóljon. Szerelemről, születésről, halálról, kozmoszról, Istenről. Nem feltétlenül egyszerűen – de mindig személyesen, a költő saját, személyes modorában. S amikor a dolgok – a költői feladatok – ebben a lényegszerű csupaszságukban állnak előttünk, akkor észreveszünk olyasmit is, amire 1985 lehangoltságában nem figyeltünk. Mondhatni, programszerűen. Például ezt a lendületes, laza, és gondolatdús verskezdet, az *Ulysses*-ét, még 1972-ből:

*Leakasztja kalapját a szögről, és kilép
az éjszakába.*

*Kísérjük el,
vagy takarítsuk meg máskorra ezt a fáradtságot?*

Mert könnyű a költő feladatát elmondani – de költőnek lenni, igazinak, ritka csoda. Ezt a csodát keressük mindig, amikor egy vers olvasásába fogunk. S ha nem halljuk meg azt a személyes hangot, ami úgy pendül bennünk meg, akkor letesszük a verset. Akkor nem érdekel. Ilyen kegyetlen dolog ez. Ilyen szép.

III. 2001: Az összegzés felé

Oláh János a legrégebbi íróbarátom.

A budapesti bölcsészkaron ismerkedtünk össze 1961 őszén. A nagy évfolyam-előadásokon – javarészt ideológiai tárgyakból – mi ketten mindig az utolsó sorban ültünk. Ott előbb több zsöllye választott el bennünket, majd később már egymás mellé ültünk le. Hamar megéreztek, hogy rokonlelkek vagyunk.

Az utolsó sor pontosan kifejezte viszonyunkat az ideológiai kurzushoz – kívülállók voltunk, tulajdonképpen szembenállók. A szembenállás így nyilatkozhatott meg, ilyen apró gesztusokban. Az előadásokat Jánossal nem kommentáltuk hosszasan, csak néhány ironikus vágással teremtettük meg egymás közt a titkos egyetértést. A bölcsészkartól diplomát akartunk, meg időt olvasni és élni, meg tanulni is – attól, akitől lehetett tanulni. Karriert nem akartunk csinálni. Elkerültük a részvételt végletesen, s elkerültük a rendszer híres ideológusainak szemináriumait és vizsgáit, hogy elkerülhessük a nyílt konfrontációt is, a színlelést s a hazudozást is. Megvetni a helyet s különként viselkedni: ennyit tehettünk ott szembenállóként 1961-ben, 19 évesen.

János ekkor mindjárt megnyert engem a szuverénségével, tartásával, derűs higgadságával. Ez a nyugalom, látszólagos egykedvűség olyan volt, hogy nem lehetett belékötni. Úgy éreztem, hogy kikezddhetetlen páncél védi az érzékeny fiút. Ez test-tartásában, mozdulataiban is megnyilvánult. János láthatóan erős volt, de mozdulatai lazák és rugalmasak. Később megtudtam, hogy versenyszerűen dzsúdózik.

De még előbb, mindjárt az elején megtudtam, hogy János a Képzőművészeti Gimnáziumban érettségizett, s egy évvel járt ötvös-szobrász öcsém, Laci felett. A szobrászokban már akkor szerettem azt a szemléleti többletet, amit mesterségük eszközei adtak nekik. Tudták, hogy mi az, hogy közeg, médium, anyag, átváltozás. Professzionisták voltak és reálisak, úgy ahogy egy kezdő költő sosem tud lenni. Szerettem ezt a kombinációt, ami különösen üdén hatott az akkori bölcsészkar légkörében, ahol gőzös elkötelezettség, szenvedélyes színlelés és esztétikai mu-

csaiság uralkodott. Olyan volt János emberi világa, levegője ebben a hazug légkörben, mint választott szaktárgyam, az angol irodalom. A margón, az érzékletes tárgyszerűség és a magasrendű szkepszis ellenpontja, fénylő fókusza. A valódi dolgokat akkor a margón, a széleken lehetett megtalálni.

Ez a barátság az évek során erősödött, tartalommal telt meg, s a körbe belépett János felesége, Mezey Kati, s az én feleségem, Ika is. Közről láttuk János kibontakozását az írás különböző műfajaiban. Én még alig hogy írni kezdtem akkor, a hatvanas-hetvenes évek fordulóján, de ők egyenrangúként voltak be szellemi szabadságharcuk néhány próbálkozásába. János és Kati született szervezők voltak, s lankadatlanul keresték a repedéseket a monolitikus rendszeren, keresték a titkosan csörgedező ereket, amelyek életet teremhetnek. Így vettem részt betiltott irodalmi folyóiratuk, a Vajai Értesítő vállalkozásában is, s amikor a Fiatal Művészek Klubjában szerveztek irodalmi műsorokat, életemben először léphettem fel önálló esttel, mint műfordító.

Olyan jelentős vállalkozásban csúcsosodott ki ez a munkájuk, mint a *Színkép* című antológia, amely a műfordítás hitbizománysainak dobott kesztyűt ismeretlen de érett fordítók felvonultatásával. Kapott is a könyv indulatos és igazságtalan ledorongolást az Élet és Irodalomban, Lengyel Balázs tollából. Jellegzetesen lehangoló volt ez a támadás – az irodalompolitikának sikerült olyan sértett és sérült irodalmárt fordítania ellenünk, aki némi hitellel bírt. Lengyel Balázs, aki több mint huszonöt év múltán is ifjúkora vállalkozásának, az Újholdnak 1948-as betiltását gyászolta, nem vette észre, hogy a szerepek dicstelen felcserélésében vesz részt, s most őt használják fel az új fiatalok, egy fél nemzedéknyi tehetség kiszorítására.

Ilyen közös ügyekben ismertem meg mélyebben János személyiségét, mentalitásának gyökereit. Kétarcú ez a személyiség, és a két arc a művekben hol váltakozva, hol együtt tűnik fel, s a legjobb pillanatokban szerencsésen egészíti ki és finomítja egymást. Az egyikről már szóltam – ez a szembetűnőbb. Egy szuverén nagyvárosi lény, a legjobb értelemben vett kozmopolita,

aki egy lépés távolságból figyeli az eseményeket. A mives, erős intellektusú költő, akit szenvedélyesen érdekel a mesterség világa, s anyagával szeret játszani. A modernség újrakezdő szelleme, aki a magyar költők közül Füst Milánhoz, Kassák Lajoshoz, Gulyás Pálhoz húz. Regényeiben a fiatal Joyce, drámáiban a brit abszurd színház mestereinek hatását érezni. Olyan művész, akinek – képzőművészi indulásától fogva – erőssége a látás. Oláh János rendkívül élesen és érzékenyen lát, és gyönyörűen láttat.

A másik arc a falusi eredethez visszakerült kisfiúé, kamaszé, akinek – talán alkatilag is – a megaláztatás és a szorongás megújuló élménye formálja világát. Oláh János anyai nagyapjánál Somogyban belülről éli végig mindazt a kifosztatást, megveretést, betöretést, ami a magyar paraszt sorsa lett a kommunista rendszerben, s ízelítőül már 1944-45-ben. Rákosi Mátyás terrorját, 1956 megtorlását, a második téveszesítést 1959-ben. Előtte az ostrom, a hullámszó háborús front teljes kiszolgáltatottságát. Mindezt tetézi Oláh János esetében az, hogy az önkényt, a durvaságot neki kétszeresen kell elszenvednie: mert parasztpajtásai éreztetik vele, hogy ő nem teljesen közülük való, ő városi gyerek is.

A kétlakiság folytán foglalta el helyét Oláh János oly könnyen a Kilencek közt, nemzedékünk legmarkánsabb csoportjában. Olyannyira, hogy első híres antológiájuk, az *Elérhetetlen föld*, az ő versétől kapja címét. S természetesen innen is, ebből a népi gyökerű irodalmi konstellációból is kap költői készítéseket, irodalmi mintákat, ide is köti őt megannyi vonzalom, elkötelezettség. Nagyon szép, dalszerű, zárt formájú versek fakadtak innen – költészetét méltatva korábban ezekről nem beszéltem.

A kibontakozó Oláh János sok mindent megpróbál, de a saját hangján szól mindig. Ír csupasz modernista verseket, amelyekben a pusztta érzékelés szinte olyan intenzív, mint Pilinszky-nél. Megírja nemzedékünk egyik legígéretesebb drámáját, a *Kenyérpusztítókat*, amely Beckett és Pinter világát ülteti hitelesen a magyar világba és a magyar nyelvbe – helyesebben, a Kádár-korszak magyar lelki lepusztultságában megmutatja az abszurd metafizikai dimenziót is. A hetvenes évek magyar irodalmi

helyzetének jellegzetes szégyene, hogy Oláh semmi bátorítást nem kapott ahhoz, hogy tovább haladjon ezen a drámaírói úton. Második drámáját bemutató előtt vették le a műsorról – ezek után persze hogy lehervadt tehetségének ez a hajtása.

Írt olyan önéletrajzi regényciklust, amelyben az említett falusi emlékek a 20. század formabontó regényfolyamainak hangján elevenednek meg, mikroszkopikus élességgel, belső monológokban, lebegő látomásokban. Ez is olyan kezdeményezés, amelyben nem akad Oláh Jánosnak követője, de értő közönsége is kevés – s talán itt találjuk írásművészete legszebb mozzanatait.

Van olyan könyve, ahol a paraszti és külvárosi világot, a magyar realista próza mestereinek nyomdokain, tömör és plasztikus novellákban vázolja fel. Ilyen volt *Az Örvényes partján* 1988-as novellafüzére, amit legújabb kötete folytat, a *Vérszerződés*, azzal a nagyobb hozománnyal, amit az elmúlt évtized politikai szabadsága tett lehetővé.

Oláh János egyike a sajnos keveseknek, aki az új történelmi helyzet lehetőségeit felismerte. Most meg lehet mutatni leplezetlenül a kommunista diktatúra éveinek elmondhatatlan történeteit. Meg lehet írni kegyetlen nyíltsággal azt, amire még 1988-ban is inkább csak utalni lehetett. Nemcsak hogy lehet, de régóta halasztott erkölcsi adósságunk ez, amit törleszteniünk kell, amit valakiknek, valakinek törlesztenie kell a nemzedékünkben.

Ilyen hát a *Vérszerződés* világa. Nyomasztó, felkavaró. Célja a pontos rögzítés – a kegyetlenség és a kisszerűség megörökítése. Feloldást, katarzist ez a könyv ritkán ad. A novellák dramaturgiája a politikai dramaturgiát követi: itt nem lehetett győzni negyven éven át, mondja Oláh. S ahová a politika keze elért, ott, tudjuk, alig-alig lehetett, de falun a legkevésbé.

Spirituális, intellektuális menekvés, netán győzelem, alig nyílik e történetekben. A túlélési, kitörési, lázadási kísérletek elvetélnek, megaláztatásba és pusztulásba vezetnek. Ez a könyv a Szegénylegények elvontabb konstrukcióját viszi vissza a mindennapi valóságba. Azt mutatja meg minden érzékletes részletében, amire Jancsó és Hernádi kegyetlen parabolája csak utalni tudott. S ezt akkor, 1966-ban, nem is lehetett másképp. Az a

film így is egy korszak jelképévé lett. Most viszont eljött a krónikások ideje, a részletek elmondásának ideje, a látszólag jelentéktelen, de hitelességükben monumentális részleteké.

A teljes vég a spiritualitás feladása: ezt sugallja a könyv talán legszebb története. A harmincas éveit taposó, életerős gazdának, Gajzágónak elkötik az állatait a „tsz-agitátorok”, míg őt magát belépési aláírásra kényszeríti a tanácselnök a tanácsházán, valódi fogságban. A rátarti gazda egész élete műve omlik össze egyetlen éjszaka alatt. E mélyponton, a világból dűltan kiszaladva, kiszökik száján az átok-panasz: Nincs Isten, kiáltja! Fejszével esik a faluvégi tölgyfakereszt tövének, s amikor feléje zuhan a kínhalált szenvedett Krisztus súlyos képmása, nem ugrik el. Így fogadja a halált, amelyben talán mégis megváltja őt a megtaggadott Isten.

Úgy gondolom, hogy az eltelt évtizedek, a kezdődő betakarítás évada arra kell sarkallja Oláh Jánost, hogy a *Vérszerződés* novelláiból s a most kezünkbe került *Por és hamu* verseiből az összegzések felé induljon tovább, és legyen ereje újabbakra is

Kívánom neki, hogy így legyen.

TARTALOM

Kagylómély

Ébredés	7
Késői napraforgó	8
Orvostól orvosig	9
Csapda	10
Lehet élni így is?	11
Szabadság	12
A védtelen torkát	13
Zsákmány	14
Horoszkóp	15
Zsibvásár	16
Levélszekrény	17
Az öregség	18

Eltörött vonók

Rejtvény	21
Kibúvó	22
Karácsonyi csengő	23
Vásznak a szélben	24
Idő-minta	25
Szabad a vásár	26
Káprázat	30
Búvópatak	31
Orvosságos üvegek között	32
Megpróbálok	33
Semmi vérfolt	34

Célgömb

Hajlítot láng	37
Amikor a vércse lecsap	38
A bagoly álma	39
Te vagy	40
Égtől égig	41
Kés a földben	42
Menedék	44

Molnár-sziget	45
Mélyedések	46
Zsögödi tájkép	47
Háttal a falnak	48
Megkergült iránytű	
Amíg csak élsz	51
Psalmus	52
Háttad mögött	53
Mindig csak kértem	54
Találd meg!	55
Dobog a föld	56
Csattan az ostor	64
Bordal	65
Délután	66
Zöld, kék, sárga	67
Vonalrajz	68
Szél pórázán	
Ágyban párnák között	71
Éjszaka kettő felé	72
Bármilyen történt	73
Varjú tánc	74
Bokáját törve	75
Földig hajolva	76
Elvesztettem	80
Leejtett pohár	81
Honnan hová?	82
Könnyen kioltható	83
Hűlő nap	84
Árny-odú	
Bordó mente	87
Aki nem visel	88
Nem volna jó	90
Mint egy felfordított hajó	91
Félszárnyú madár	92
Mágnes	93
Átkelni nem lehet	94

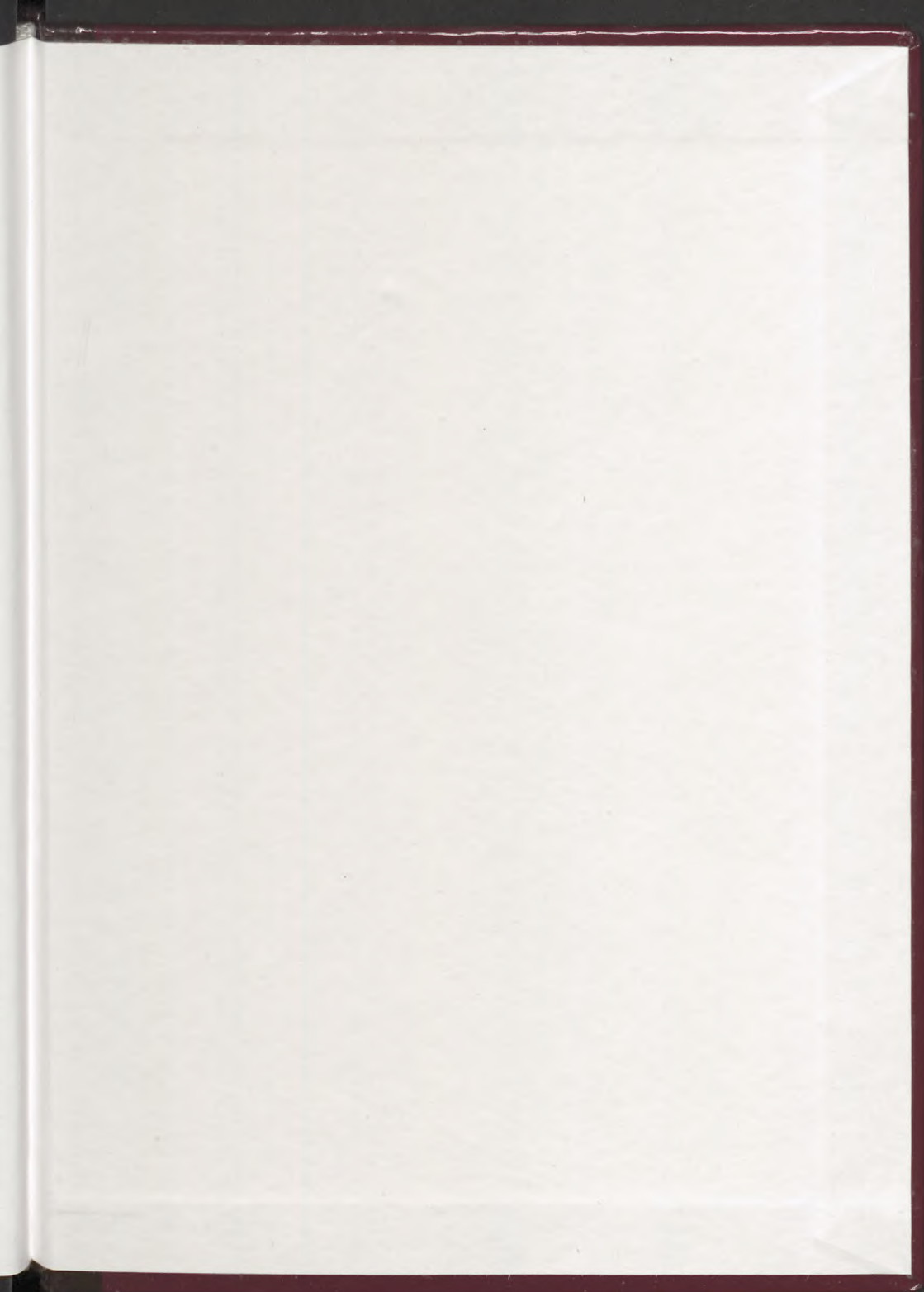
Bebázódva	95
A belső ragyogás	96
Ki szól hozzád?	97
Mákony	98
Zúg a nyárfa	
Szédült ecset	101
A kert	102
Külön világ	103
Gyíktojás	104
Mindent láttam	105
Nyárfa a keresztútnál	106
Vak tükör	107
Nyárzöld	109
Bomlott sziget	110
Az aranyszarvas elvesztése	111
Tűlevelű nyárvég	113
Oláh Jánosról háromszor (Kodolányi Gyula)	115

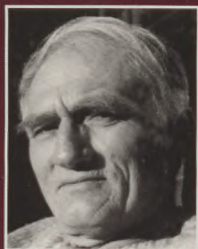
Magyar Napló Kiadó
1062 Budapest, Bajza u. 18.
A borító Zách Eszter munkája
Nyomdai előkészítés: Molnár Csenge-Hajna
Nyomda: Timp Kft.
1027 Budapest, Vitéz u. 5-7.

6699/02

Van, ami elmúlt, s van, ami itt marad. Ennek a költészetnek itt marad, új sebekkel sajog az igazsága. Mert a politikai szabadságot visszaszereztük – s ezért kevesen tettek többet, mint a kultúra emberei. De a sámán továbbra is otthontalan – mert a lélek élete, a kultúra, nem foglalta vissza a középpontot. A lelkeket elrabolta az elektronikus giccs meg a zsurnalizmus, és a sámán egyedül virraszt a középpontban.

De történt valami más is a költészet körül 1990 óta. A költői helyzet és a költészet félelmetes leegyszerűsödése. Azzá, ami mindig is volt – bár tisztán talán sosem lehetett – a (sosem volt) béke klasszikus pillanataiban. Egyszerű művészet, amely néhány egyszerű, monumentális dologról szól, arról kell szóljon. Szerelemről, születésről, halálról, kozmoszról, Istenről. Nem feltétlenül egyszerűen – de mindig személyesen, a költő saját, személyes modorában.

(...) Könnyű a költő feladatát elmondani – de költőnek lenni, igazinak, ritka csoda. Ezt a csodát keressük mindig, amikor egy vers olvasásába fogunk. S ha nem halljuk meg azt a személyes hangot, ami úgy pendül bennünk meg, akkor letesszük a verset. Akkor nem érdekel. Ilyen kegyetlen dolog ez. Ilyen szép.

(Kodolányi Gyula)

Oláh János

POR ÉS HAMU